

**Daniel Adnan-Granholm
Hassanein Al-Boujasim
Youssef Edahbi**

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Tulkki (AMK)
Humanistisen alankorkeakoulututkinto
Opinnäytetyö, 2022

LAPSEN HUOLTORIIDAN SANASTO

Sanastotyö suomi–kurdi (sorani)–arabia

TIIVISTELMÄ

Daniel Adnan-Granholm, Hassanein Al-Boujasim & Youssef Edahbi
Lapsen huoltoriidan sanasto, sanastotyö suomi–kurdi (sorani) –arabia
55 sivua ja 1 liitettä
Kevät 2022
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan korkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), asioimistulkkaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa lapsen huoltoa koskevaan huoltoriitaan liittyvää sanastoa suomesta kurdin (sorani) ja arabian kielille. Sanastotyön ja siihen liittyvän teorian lisäksi työssä käsitellään tulkkauksen eri lajeja. Näistä lajeista keskityttiin erityisesti asioimistulkkaukseen, siihen liittyvään ammattisäännöstöön sekä asioimistulkkaukseen kohdistuviin odotuksiin.

Sanaston termit kerättiin aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta, kokemuksista tulkkaustilanteissa sekä käräjäoikeudessa käytetyistä lapsen huoltoon liittyvistä lomakkeista. Vastineiden kohdalla osa on poimittu sanakirjoista, kurdin- (sorani) ja arabiankielisistä aihetta käsittelevistä kirjoista sekä näitä kieliä puhuvien maiden viranomaisten internetsivuilta.

Raporttiosuudessa tarkastellaan huoltoriitoihin liittyvää teoriaa ja keskeisiä käsitteitä sekä esitellään Suomessa käytössä olevia erilaisia sovittelumenetelmiä. Lisäksi siinä kuvataan sanastotyön menetelmiä ja työkaluja sekä pohditaan sanastotyön prosessia kokonaisuudessaan.

Opinnäytetyö on kehittämispainotteinen, ja tarkoituksena on auttaa asioimistulkkeja sekä asioimistulkkausopiskelijoita tulkkaamaan huoltoriitoihin liittyvissä tilanteissa. Raporttiosuuden kautta tulkit saavat tietoa huoltoriitojen sovittelumenetelmistä. Tulkkien lisäksi käännöstyötä tekevät voivat hyödyntää sanastoa. Aiheeseen liittyvien vastineiden kurdin (sorani) ja arabian kielissä toivotaan vakiintuvan puhujien kesken.

Asiasanat: huoltoriita, sovittelu, sanastotyö, asioimistulkkaus, kurdi (sorani), arabia

ABSTRACT

Daniel Adnan-Granholm, Hassanein Al-Boujasim & Youssef Edahbi
Child custody disputes glossary, Finish-Kurdish (Sorani)-Arabic
55 pages, 1 appendices
Spring 2022
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's degree in humanities
Community Interpreter

The aim of the thesis was to collect a Finnish–Kurdish (Sorani)–Arabic glossary related to child custody disputes in Finland. In addition to the vocabulary work and the given subject field's theory, the work describes the various categories of interpretation. Of these, we focused particularly on public service interpreting, its interpreter rules of conduct and the related expectations of the interpretation.

The glossary terms were collected from the field subject's literature, our work experience and from child custody forms used in district court. In the case of the equivalent terms, a part has been picked up from the dictionaries, Kurdish (Sorani) and the Arabic-language topics, as well as the websites of the authorities of the countries where the target languages are spoken.

The report section examines the theory and key concepts related to child custody disputes and presents the various arbitration methods that are used in Finland. In addition, it describes methods and tools for vocabulary work, as well as contemplates the entire process of the vocabulary work.

The thesis is a development-oriented work, and its purpose is to help interpreters and interpretation students in any related situations. Through the report, the reader will receive information about the arbitration methods in case of custody disputes in Finland. In addition to interpreters, also translators can take utilise the glossary. We hope that the related equivalents in Kurdish (Sorani) and Arabic languages are taken into the professional language and will be used among speakers.

Keywords: child custody disputes, arbitration, interpretation, terminology work, Kurdish (Sorani), Arabic

دانيال عدنان كرانهولم, حسنين البو جاسم, يوسف الذهبي
قاموس مصطلحات نزاع حضانة الطفل
55 صفحة ومرفق 1
ربيع 2022
جامعة العلوم التطبيقية دياكونيا
بكالوريوس العلوم الإنسانية
قسم الترجمة

الهدف من هذه الدراسة هو صياغة قاموس مصطلحات متعلق بنزاع حضانة الأطفال من اللغة الفنلندية إلى اللغة الكردية (سوراني) واللغة العربية. بالإضافة إلى ذلك، الغرض من الدراسة توضيح مختلف أنواع الترجمة وأساليبها. مع التركيز على الترجمة الشفوية في مجال الخدمات العامة وكل ما يتعلق بها من أخلاقيات المهنة وتطلعات عملاء المترجم.

تم جمع المصطلحات المقترحة من الأدبيات والكتب ذات الصلة بالموضوع، وأيضاً من خلال تجارب الترجمة التي مررنا بها والاستمارات المتعلقة بحضانة الأطفال والتي يتم استخدامها في المحكمة. بعض المرادفات مأخوذ من قواميس فنلندية-عربية أو فنلندية-كردية، ومن كتب تتعلق بموضوع الدراسة باللغتين الكردية والعربية، وعلى المواقع الإلكترونية لسلطات الدول التي تتحدث بهاتين اللغتين.

في قسم التقرير نتكلم عن النزاعات المتعلقة بالحضانة بعد انفصال الوالدين. نقوم أيضاً بمراجعة طرق التحكيم المختلفة المستخدمة في فنلندا. بالإضافة إلى ذلك، يتم تقديم أساليب وأدوات صياغة المفردات ومناقشة عملية صياغة المفردات ككل.

الدراسة هي عبارة عن بحث تطويري والغرض من صياغة قاموس المصطلحات هو مساعدة المترجمين وكذلك الطلاب المتخصصين في علوم الترجمة. نطمح أن يساعد البحث أيضاً المترجمين المهنيين على التحضير الجيد للترجمة في المواقف المتعلقة بنزاعات الحضانة.

سيتلقى المترجمون العاملون في الامور التي تخص رعاية الأطفال معلومات عن طرق التعامل في نزاعات الحضانة من خلال قسم التقرير. بالإضافة إلى المترجمين، يمكن للأشخاص الذين يقومون بأعمال الترجمة الكتابية الاستفادة من قاموس المصطلحات واستخدام مفرداته.

الكلمات المفتاحية: نزاع حضانة الطفل، التحكيم، قاموس مصطلحات، الترجمة، اللغة الكردية (سوراني)، اللغة العربية

دانیال عهدنان گرانهۆلم، حسهئین ئهلبو جاسم، یوسف ئیدههابی
کاری وشهنامه دهربارهی ناکۆکی دایکوباوک لهسهر له ئهستوگرنتی بهخێوکردنی مندال پاش جیابونهوه:
بهزمانهکانی فینلانیدی و عهرهبی و کوردی (سۆرانی)

٥٥ لاپههه و ١ هاوینچ

بههاری ٢٠٢٢

زانستگای پیشهیی دیاکونیا

بهکالۆریۆس له زانسته مرۆبیهکان

وهرگێری (زانستگای پیشهیی) وهرگێری کارگێری

ئامانجی توێژینهوهکه کۆکردنهوه و بههرهمهینانی فهرههنگۆکیک بوو له زمانی فینلهندییهوه بۆ ههریهک
لهزمانهکانی عهرهبی و کوردی (سۆرانی)، لهسهر بابتهی بهخێوکردنی مندال پاش جیابونهوهی دایک و باوک.
جگه له کاری وشهنامهو گریمانهکانی پهیههست بهو بابته، مهبهستمانه له بهشی گریمانهی توێژینهوهکهماندا باس
له وهرگێری کارگێری و شتیوازه جیاوازهکانی و ریساکانی ئهو کههرته ههروهها ئهو چاوهروانیهی له وهرگێری
کارگێری (کاروباری کۆمهلابهتی) دهکرنیت بکهین.

چمک و دهستهواژهکانی ئهم وشهنامهیه له رینگهی نوسراوهکانی تایبهت به بابتهکهوه ئهموونی خۆمان له کاری
وهرگێریدا و لهو شتیوازه بهکارهینراوانهی دادگادا کۆکراونهتهوه که تایبهتن به بهخێوکردنی مندال پاش جیابونهوه.
ههندیک له واتاکانیان له فهرهنگی زمان و له نوسراوانهی که بهزمانی عهرهبی و کوردی لهسهر بابتهکه
نوسراون و له وێبپهڕی فهرمی دامودهزگاکی ئهو و لاتانهدا دۆزراونهتهوه که ئهم زمانانهیان تیادا بهکاردههینرن.

له راپۆرتی توێژینهوهکهدا شروقهی ناکۆکیهکانی نیاوان دایکوباوک پاش جیابونهوه دهکهین. به دواچوون بۆ
چۆره جیاوازهکانی ئهنجامدانی ریکهوتنی دایکوباوک له ولاتی فینلهندا دهکهین. ههروهها له کارهکهماندا رینگا
و نامرازهکانی ئهنجامدانی کاری وشهنامه دهخهینه روو، به گشتی باس له پرۆسهی کاری دروستکردنی وشهنامه
دهکهین.

توێژینهوهکه له جۆری گهشه پێدانه. مهبهستمان ناسانکاریهی بۆ وهرگێرهکانی کههرتی وهرگێری کارگێری و
خوێندکارانی بهشی وهرگێری کارگێرییه کاتیک بابتهی وهرگێرییهکهیان ههس ئهم بابتهی ئیمهیه. ههروهها
دهمانهت ئهو چمک و دهستهواژهکانی زمانهکانی عهرهبی و کوردی که بۆ فینلهندییهکان بهکاردههینرن له نیاوان
گفتوگۆکاراندا بچهسپینین. وهرگێرهکانی کههرتی وهرگێری کارگێری دهتوانن له رینگهی بهشی راپۆرتی ئهم
توێژینهوهیهوه له بابتهی ناکۆکی دایکوباوک پاش جیابونهوه لهسهر بهخێوکردنی مندال، زانیاری پێویست لهسهر
شتیوازه جیاوازهکانی ریکهوتن بهدهست بهین. وێرای وهرگێرهکانی کههرتی وهرگێری کارگێری ههروهها کههرتی
دیلمانجیش دهتوانن کهک له وشهنامهی ئهم توێژینهوهیه وهرگرن.

کللهوشهکان: ناکۆکی دایک و باوک لهسهر بهخێوکردنی مندال پاش جیابونهوه، وشهنامه، وهرگێران، وهرگێری
کارگێری، کوردی سۆرانی، عهرهبی

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 ASIOIMISTULKKAUS	8
2.1 Asioimistulkki	8
2.1.1 Asioimistulkin ammattisäännöt.....	9
2.1.2 Asioimistulkkiin kohdistuvat odotukset.....	9
3 ERO JA VANHEMMUUS	12
3.1 Huoltoriita.....	15
3.2 Erilaiset sovittelutavat.....	16
3.2.1 Huoltoriitojen sovittelu sosiaalitoimessa	17
3.2.2 Oikeudenkäynti ja huoltoriitojen sovittelu tuomioistuimessa.....	18
4 SANASTOTYÖN MENETELMÄT.....	21
4.1 Sanastotyö	21
4.1.1 Tarkoite	22
4.1.2 Käsite.....	22
4.1.3 Termi	23
4.1.4 Määritelmä	23
4.1.5 Kääntäminen ja kääntämisen strategiat	25
5 SANASTOTYÖN PROSESSI.....	28
5.1 Sanastotyössämme käytetyt käännösratkaisut	28
5.2 Arabiankielinen vastinetyö	30
5.3 Kurdinkielen vastinetyö.....	34
6 POHDINTA	38
LÄHTEET.....	41
KUVA JA KAAVIO LUETTELO	46
LIITE 1. LAPSEN HUOLTORIIDAN SANASTO SUOMI–KURDI (SORANI)– ARABIA	47

1 JOHDANTO

Vuosittain noin 14 000 avioparia eroaa Suomessa. Tilastojen mukaan Suomessa asuvista aviopareista noin viisi prosenttia on monikulttuurisia. Eronneisuutta on monikulttuurisissa perheissä keskimäärin enemmän kuin kantaväestössä. (Aaltonen, 2015, s. 303.)

Suomessa ulkomaalaistaustaisten henkilöiden määrä on jatkuvassa kasvussa. Erilaiset maailmantapahtumat, kuten luonnonkatastrofit, sodat ja taloudellinen tilanne vaikuttavat siirtolaisuuteen yleisen globalisoitumisen lisäksi. Esimerkiksi vuonna 2022 Venäjä hyökkäsi Ukrainaan ja on arvioitu, että Suomeen voi tulla jopa 80 000 ukrainalaista hakemaan kansainvälistä suojelua. (Sisäministeriö, 2022.)

Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalaistaustaisten määrä vuonna 2020 syntyperän mukaan luokiteltuna oli 444 031. Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten suurimmat väestöryhmät ovat entisen Neuvostoliiton, Viron, Irakin, Somalian ja entisen Jugoslavian kansalaisia. Kieleltään arabiaa puhuvia on Suomessa noin 34 000 ja kurdin kieltä puhuvia noin 15 000. (Tilastokeskus, 2021-a.)

Huoltoriitatapauksista tuomioistuimissa kolmetoista prosenttia on tapauksia, joissa vähintään toinen lapsen vanhemmista on ulkomaalaistaustainen. (Aaltonen, 2015, s. 303.) Lasten huollon parissa työskentelevän henkilökunnan, myös tulkkien, on hyvä tietää lapseen liittyvän huoltoriidan sovittelumenetelmistä. Haluamme uskoa, että tutustuminen näihin menetelmiin helpottaa tulkkien sekä kääntäjien työtä aiheen parissa.

Asioimistulkit joutuvat usein tulkkaamaan avioliittoon, lapsiin sekä erilaisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä tilanteissa. Tulkin ammattisäännösten mukaan tulkkien tulee kehittää ammattitaitoansa jatkuvasti. (Kieliasiantuntijat, 2021.) Varsinkin oikeudessa tulkin roolissa työskentelevällä on velvollisuus tuntea tulkkaamaansa aiheeseen liittyvää sanastoa, terminologiaa ja fraseologiaa. Tulkin

on myös tunnettava oikeusjärjestelmää ja lainsäädäntöä, joka liittyy hänen toimeksiantoonsa. Hänellä on oltava sekä hyvä suomen kielen, että oman työkielensä taito ja lisäksi molempien kulttuurien tuntemusta. Hänen on valmistauduttava tehtävään etukäteen. Etukäteen valmistautuminen auttaa tulkkia suorittamaan toimeksiantonsa parhaalla mahdollisella tavalla. (Kinnunen & Vik, 2015, s. 212.)

Opinnäytetyömme produkti on lapsen huoltoon riitatilanteessa liittyvä suomi-arabia-kurdi (sorani) sanasto. Jatkossa, kun puhumme kurdin kielestä, tarkoitamme soranin murretta. Raporttiosuudessa käymme läpi vanhempien eroon sekä lapsen huoltajuuteen liittyviä teemoja. Syvennymme erilaisiin sovittelumenetelmiin huoltoriitatilanteissa. Esittelemme myös sanastotyön eri vaiheita ja työkaluja.

Aika ajoin saatamme lukea lehdestä tai kuulla muilta ihmisiltä tulkkien epäpätevydestä ja siitä syntyvistä seuraamuksista. Joskus tämä voi johtua siitä, että tulkin sanavarasto kyseiseen aihealueeseen liittyen on suppea. (Reinboth, 2017.) Tehtyämme tulkkaustyötä lapsen huoltoon liittyvän aiheen parissa, olemme havainneet vastineiden puutteellisuutta sekä arabian että kurdin kielessä. Voimme sanoa, että tämän opinnäytetyön lähtökohtana ovat ne haasteet ja vaikeudet, joita tulkit kohtaavat lapsen huoltoon liittyvissä tulkkaustilanteissa.

Opinnäytetyömme sanastoproduktin johdosta viestintä lapsen huoltoon liittyvissä tulkkausasioissa helpottuu sekä laatu paranee. Tämä estää väärinkäsityksien syntymistä. Sen lisäksi, että asioimistulkkausta tekevät tulkit sekä alan opiskelijat voivat hyötyä meidän työstämme, helpotamme myös käännöstyötä tekevien ihmisten työtä, kun he kääntävät tähän aiheeseen liittyviä tekstejä.

Toivomme, että meidän sanastotyömme avulla tulkit pystyvät tarjoamaan laadukasta, sujuvaa ja virheetöntä tulkkauspalvelua asiakkailleen sekä toimeksiantajilleen kyseiseen aiheeseen liittyen. Lisäksi toivomme, että produktillamme voimme auttaa tulkkausosalalla opiskelevien opiskelun arkea. Kyseisen aihealueen tulkkausharjoitusten aikana opiskelijat voivat produktimme avulla tutustua paremmin aiheeseen liittyviin termistöihin, käsitteisiin ja vastineisiin. Produkti voi auttaa välttämään väärinkäsityksiä ja minimoimaan ristiriitojen syntymistä.

2 ASIOIMISTULKKAUS

Asioimistulkkauksella tarkoitamme tilannetta, jossa joudutaan yhteisen kielen puuttumisen vuoksi kääntymään tulkin puoleen. Nämä tilanteet voisivat olla esimerkiksi sosiaalitoimessa, työ- ja elinkeinotoimistossa, kouluissa, oikeuslaitoksessa, poliisissa ja päiväkodeissa. (Salo, 2007.) Asioimistulkkaus on mielenkiintoinen ja monipuolinen osa tulkkaustyötä. Asioimistulkkauksen tarve on lisääntynyt ja lisääntymässä koko ajan.

Asioimistulkkaus on tulkkauksen yleisin laji. Tulkkauksen muut lajit asioimistulkkauksen lisäksi ovat oikeustulkkaus ja konferenssitulkkaus. Tulkkauksen lajit tulee erottaa tulkkauksen menetelmistä, sillä ne ovat eri asioita. Tulkkauksen menetelmiä käytetään tulkkauksen eri lajeissa, kuten konsekutiivitulkkauksessa, simultaanitulkkauksessa, kuiskaustulkkauksessa ja prima vista eli lukutulkkauksessa. (Nevalainen, 2019.)

Asioimistulkkauksen toteuttamisen muodot ovat myös erilaisia. Lähitulkkauksessa tai läsnäolotulkkauksessa tulkki on läsnä fyysisesti tilanteessa. Etätulkkausmuodossa, tulkki tulkkaa puhelimitse tai eri yhteydenpitokanavien kautta. Ilmoitustulkkauksen muoto on tulkkauksesta yksisuuntaisesti tulkattavalle ilmoituksen perusteella. (Nevalainen, 2019.)

2.1 Asioimistulkki

Asioimistulkki on henkilö, joka tekee työkseen asioimistulkkauksia ja tuottaa siten kielellistä tasa-arvoa. Asioimistulkeilla on suuri vastuu työssään. Kielitaitonsa lisäksi heillä on oltava halua ja kiinnostusta tulkkaukseen, jotta voisivat kehittyä aina parempaan suuntaan. Asioimistulkki on jatkuvassa vuorovaikutuksessa toimeksiantajan sekä tulkattavan kanssa. Asioimistulkki pystyy varmistamaan laadukkaan tulkkauslopputuloksen noudattamalla tulkkauksen ammattisäännöstöä mahdollisimman tarkasti. (Salo, 2007.)

Kahden kielen osaaminen ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti, että voisi tehdä asioimistulkkaustyötä. Asioimistulkkaustyö on hyvin haastavaa. Kahden kielen osaaminen on lähtökohtaisesti hyvä perusta uran aloittamiseen tai opiskelun motivaationa, mutta se on kuitenkin vain jäävuoren näkyvä osa meressä. Tulkki kehittää ammattitaitoansa joka päivä. Perehtyminen etukäteen aiheeseen, jota on menossa tulkkaamaan, on avain ammattitaidon kehittämiseen. (Salmi & Martikainen, 2011, s. 12–14.) Voimme suoraan sanoa, että tulkkina työskentelemiseen liittyy paljon muitakin asioita kuin vain kielen osaaminen.

2.1.1 Asioimistulkin ammattisäännöt

Tulkkaustyöhön tarvitaan ammatillinen ja pätevä tulkki. Ammattitulkin on tärkeä noudattaa asioimistulkin ammattisäännöstöä, jossa vaaditaan tulkilta salassapitovelvollisuutta sekä neutraaliutta tulkkaustilanteessa. Tulkin pitää olla käyttämättä väärin mitään hänen tietoonsa tullutta tulkkauksen aikana. Tulkin tulee olla ottamatta vastaan tulkkaustehtävää, johon hän on esteellinen tai, jos hänellä ei ole riittävää osaamista. Lisäksi pitäisi valmistautua tulkkaustehtävään ajoissa ja tulkata kaikki, mitä tilanteessa sanotaan. (Kieliasiantuntijat, 2021.)

Hänen tulisi tietää, mitä kuuluu tulkin työnkuvaan, toimia kuten tilanne ja toimeksianto vaativat, ilmoittaa asioista, jotka mielestensä vaikuttaa tulkkaustilanteeseen, edustaa ammattikuntaansa ja kehittää jatkuvasti ammattitaitoansa. (Kieliasiantuntijat, 2021.) Koska tulkki on jatkuvassa vuorovaikutuksessa toimeksiantajan sekä tulkattavan kanssa, joten hän pystyy varmistamaan laadukkaana tulkkauksen lopputulosta noudattamalla tulkkausammattisäännöstöä mahdollisimman tarkasti.

2.1.2 Asioimistulkkiin kohdistuvat odotukset

Asioimistulkkiin kohdistuvat odotukset ovat monenlaisia. Olennaisimpiin kuuluu laadukkaana tulkkauksen toteuttaminen. Tulkkauksen kolmivaiheinen jaottelu on tärkeä tunnistaa. Nämä jaottelut ovat ennen tulkkausta, tulkkauksen aikana ja

tulkkauksen jälkeen. Näihin kaikkiin vaiheisiin kohdistuu tiettyjä valmiuksia, jotka tulkin tulee varmistaa vastaanottaessaan toimeksiantoa. (Pouttu, 2020.)

Laadukkaan tulkkauksen toteuttamiseen ennen tulkkausta vaatii toimeksiannosta kieltäytymisen, jos tulkki on esteellinen tai tulkilta puuttuu riittävä osaaminen kyseiseen tehtävään. Laadukkaaseen tulkkaukseen kuuluu myös tulkin valmistautuminen etukäteen. (Kieliasiantuntijat, 2021.)

Ennen tulkkausta on selvitettävä, mikä kieli on kyseessä. Yleensä tulkki tulkkaa vain yhden kielen paria, esimerkiksi arabiasta suomeen tai toisin päin. Jos kyseessä on enemmän kuin yksi kieli, sitten on tilattava enemmän tulkkeja. Tulkin on hyvä tietää etukäteen tulkkauksen kestosta, ja jos tulkkaus on liian pitkä, on hyvä sopia etukäteen tauoista. Valmistautuminen tapahtuu myös ennen tulkkausta. Tulkin on hyvä saada kaikki mahdolliset tulkkamaansa materiaalit toimeksiantajalta. Tulkkille on hyvä antaa etukäteen vähimmäistieto tulkattavasta, kuten tulkattavan nimi. Tämä on tärkeää sen vuoksi, että tulkki voisi jääviyttää itsensä, jos hän tuntee tulkattavan. (Pouttu, 2020.)

Tulkkauksen aikana ammattitulkki esittäytyy aina: hän ilmoittaa nimensä, mitä kieltä hän tulkkaa ja kertoo, että hän puhuu minä -muodossa, sillä se saattaa tulla yllätyksenä tilanteessa oleville. Silloin, kun tulkki haluaa puhua itsestään, hän käyttää sanaa tulkki. Esimerkiksi "tulkki haluaa tarkistaa" tai "tulkki ei saanut selvää". Tätä on hyvä muistuttaa kaikille osallistujille. Puolueettomuuden ja salassapitovelvollisuuden velvoite on myös oleellista mainita osapuolille. Tulkin on tiedettävä, että salassapitovelvollisuus koskee kaikkia tilanteeseen liittyviä asioita, jopa materiaaleja, joita tulkki saa etukäteen. (Pouttu, 2020.) Tulkkauksen kannalta salassapitovelvollisuuden ja puolueettomuuden toteutuminen täydellisesti on erittäin tärkeää. (Kieliasiantuntijat, 2021.)

Tulkkauksen jälkeen tulkki ei voi käyttää tietoonsa tulleita asioita väärin, ja hänen on kehitettävä ammattitaitoaan, jos tulkkaus ei ole onnistunut hyvin. Tulkki tuottaa kielellistä tasapainoa ja hänen vastuunsa on aika merkittävä. Tulkin tulee kehittää ja päivittää itseään uusilla sanoilla sekä termistöillä jatkuvasti, jotta kielitaito kehittyy. Asioimistulkkaminen on vaativaa ja arvokasta. (Kieliasiantuntijat, 2021.)

Asioimistulkin tulkkaamat aiheet ovat usein aika laajoja ja monimutkaisia. Tulkilta odotetaan aina toimeksiannon vastaanottamisen yhteydessä tarpeeksi osaamista. Tulkin tulee perehdyttää itseään laadukkaan tulkkauksen lopputuloksen saamiseksi.

Varsinkin oikeudessa työskentelevän tulkin vastuu ja rooli on suuri ja tehtävänsä on ymmärrettävästi haastavampaa, sillä siihen liittyy tulkattavan oikeusturvan toteutuminen. Oikeustulkkaustehtävään ryhtyvällä on suuri vastuu myös sen takia, että hänen on tunnettava maan oikeusjärjestelmä hyvin. Hänen on tunnettava rikos- ja riitatilanteen tuomioistuimen erot. Oikeustulkin ammattitaidon kehittäminen on merkittävä asia, ja sen edistämiseksi Euroopassa on perustettu esimerkiksi EULITA-järjestö. Järjestöt ovat laatineet konkreettisia ohjeita tulkkien toiminnasta oikeudessa. Vastaavasti Suomessa on perustettu oikeustulkkipirekisteri sekä oikeustulkin erikoisammattitutkinnon koulutus. (Kinnunen & Vik, 2015. s. 345–351.)

3 ERO JA VANHEMMUUS

Tilastojen mukaan Suomessa avioerojen määrä on vuosittain neljäntoista ja viidentoistatuhannen välillä. Avoliittoja ei rekisteröidä, joten niiden tarkkaa lukua ei tiedetä, mutta samalla tavalla myös osa avoliitoista päättyy eroon. Eroamisen syyt ovat monenlaisia. Ero on yhteiskunnallinen ja monia tahoja koskettava kysymys. Erotilanteessa ihminen saattaa menettää monta merkittävää asiaa – elämänkumppanin, ystävän, seksikumppanin, entisen puolison läheiset, omaisuuden sekä rakkauden antajan ja kohteen. Näiden haasteiden lisäksi erotilanteessa vanhemmat joutuvat ratkaisemaan lapsensa huoltoon liittyviä asioita. Heidän on mahdollisesti tehtävä vaikeita päätöksiä lapsensa huollosta. (Aaltonen, 2015, s. 23–25.)

Joka vuosi 30 000 lasta kokee vanhempiensa eron Suomessa. Suurin osa lapsista on eron sattuessa alakouluikäisiä tai nuorempia. Lapsen ikä, kehitysvaihe, persoonallisuus ja kasvuhistoria vaikuttavat, miten lapsi reagoi vanhempiensa eroon. Suurin osa lapsista selviytyy vanhempiensa erosta hyvin. Lapsen tilannetta edistää, jos vanhemmat toimivat eron jälkeen yhteistyössä. Tutkimusten mukaan lapsen kannalta itse eroa vahingollisempaa on vanhempien riitely erotilanteessa ja sen jälkeen. (Aaltonen, 2020, s. 2.)

Monikulttuurisissa perheissä eroja tapahtuu tilastollisesti enemmän kuin kanta-väestön piirissä. Suomessa ulkomaalaisten määrä ei ole kansainvälisesti vertailun suuri, mutta kuitenkin noin 7 prosenttia pareista on monikulttuurisessa suhteessa. Vuoden 2018 lopussa 13 prosenttia lapsiperheistä olivat perheitä, joissa vähintään toinen lapsen vanhemmista on ulkomaalaistaustainen. (Aaltonen, 2020, s. 102–105.)

Vuonna 2020 suomalaistaustaisen naisen eronneisuus parisuhteesta, jossa mies oli ulkomaalaistaustainen, oli keskimäärin viisi prosenttia. Suomalaistaustaisen miehen eronneisuus ulkomaalaistaustaisen naisen kanssa oli keskimäärin kolme

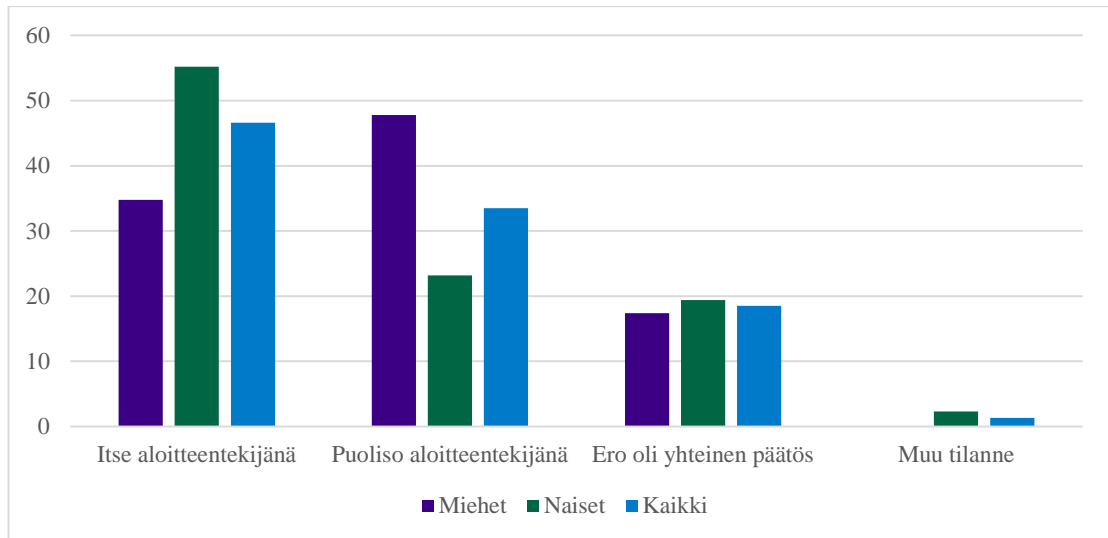
prosenttia. Samana vuonna liitoissa, jossa osapuolet olivat kummatkin ulkomaalaistaustaisia, eronneisuusprosentti oli 2,4. Suomalaistaustaisilla tämä luku oli 1,3 prosenttia. (Tilastokeskus, i.a.-b.)

Kun puhumme maahanmuuttajista, saatamme aluksi ajatella vain Lähi-idästä tai Afrikan maista tulleita ihmisiä. Suurin osa Suomeen tulleista maahanmuuttajista on kuitenkin muualta Euroopasta tai Venäjältä kotoisin, ja he ovat usein uskonoltaan kristittyjä. (Aaltonen, 2020, s. 102–105.) Uskonto, kulttuuri ja kotimaan järjestelmä saattaa vaikuttaa merkittävästi perheen käsitykseen ongelmien hoitamisesta. Länsimaissa perhe tarkoittaa usein ydinperhettä eli vanhempia ja heidän lapsiaan. Monissa maissa perheen käsitys on kuitenkin paljon laajempi. (Aaltonen, 2020, s. 102–105.) Esimerkiksi Irakissa, Kurdistanissa ja Marokossa perheeseen saattaa kuulua myös isovanhemmat ja vanhempien sisaruksetkin.

Eri uskonnoissa suhtaudutaan vanhempien eroon ja lasten kasvatukseen eri tavalla. Esimerkiksi islamin uskonnossa äidit ovat etuoikeutettuja kasvattamaan lapsiaan eron jälkeen ja isät ovat elatusvelvollisia. (Aaltonen, 2020, s. 102–105.) Monikulttuuristen perheiden parissa työskentelevän tulkin on siis tärkeä ymmärtää kulttuurisia, uskonnollisia ja eri maiden oikeudellisten järjestelmien eroja.

Eroaminen tapahtuu usein jommankumman puolison aloitteesta, joskus se on molempien osapuolien yhteinen päätös. Jouko Kiiski on selvittänyt väitöskirjassaan avioeroa miesten ja naisten kannalta Joensuun yliopistossa. Kysely eronneiden pariskuntien käsityksestä eron aloitteen tekijästä kohdistettiin kaikkiin Suomessa tapahtuneisiin avioeroihin vuosina 2004–2007. (Kiiski, 2011, s. 291.)

Vastaajista lähes puolet koki itsensä osapuolena, joka aloitti eroprosessin. Kolmasosan mielestä ero tapahtui toisen osapuolen aloitteesta. Melkein viidennes koki eron tapahtuvan yhteisestä aloitteesta. Vain harvat eivät pystyneet päättämään kumpi osapuolista oli erossa aloitteellinen. (Kiiski, 2011, s. 93–94.)

Kuvio 1: Eronneiden pariskuntien käsitys, siitä kuka puolisoista aloitti eroprosessin (Kiiski, 2011, s. 94).

Vanhempien ero aiheuttaa perheessä suuria muutoksia. Tähän muutosprosessiin joutuvat kaikki perheenjäsenet ja se koskee heidän elämänsä eri alueita. Ennen sovitteluun ryhtymistä, näiden muutoksien ymmärtäminen on merkittävää. Erolla on vanhempiin emotionaalisia, sosiaalisia, taloudellisia ja psykologisia vaikutuksia. Eron jälkeisessä sovittelussa ei välttämättä käsitellä ensisijaisesti näitä asioita, mutta niiden huomioon ottaminen on erittäin tärkeää. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 423.)

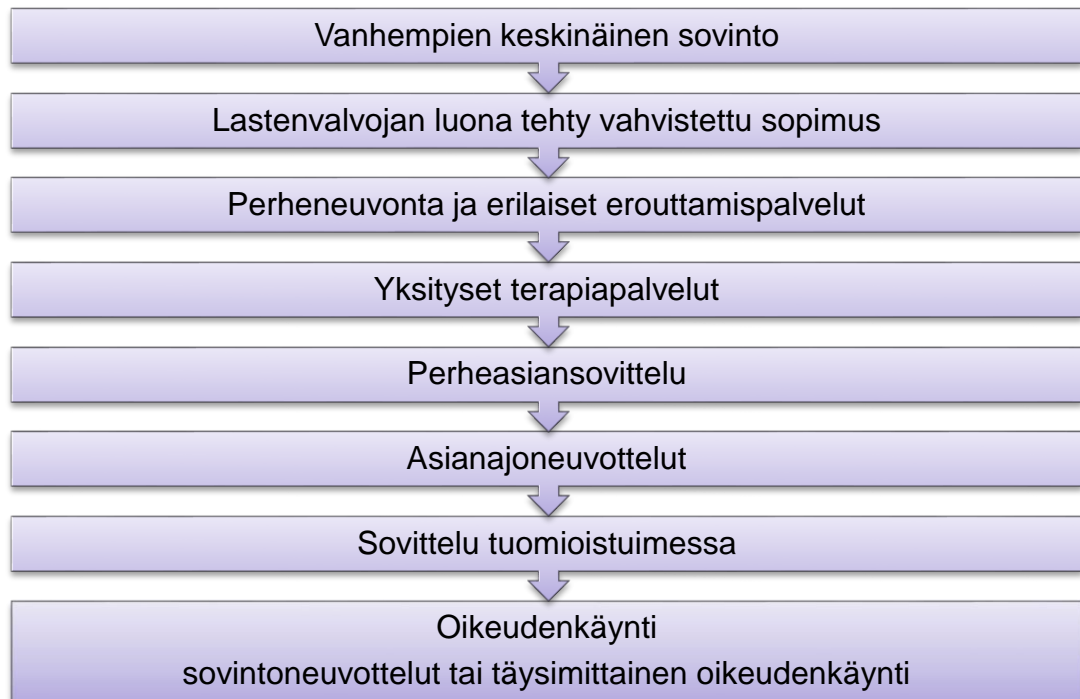
Elämänmuutoksilla on suuri vaikutus vanhempien ajattelukykyyn ja päätöksentekokykyyn. Erotilanteessa rationaalisesti toimiminen vaatii vanhemmilta epäitsekkästä toimintatapaa, mikä usein näissä tilanteissa saattaa unohtua. Avioeroprosessin aikana vanhempien on tärkeä muistaa lapsensa tarpeita sekä intressejä, sillä avioeroprosessin läpikäyminen on usein raskasta. Vanhempien voi olla vaikea ajatella positiivisesti, joten sovittelun osallistuneen viranomaisen on hyvä ottaa selvää vanhempien eroon vaikuttaneista syistä. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 423.) Emme kuitenkaan voi olettaa, että kaikilla ihmisillä olisi saman tyyppiset vaikeudet erossa. Nämä tilanteet ovat yksilöllisiä ja sen vuoksi ei välttämättä voi käyttää samanlaista lähestymistapaa kaikissa tilanteissa. Tilannetaju ja vuorovaikutustaito ovat merkittävässä roolissa näissä asiakastilanteissa.

3.1 Huoltoriita

Huoltoriidalla tarkoitetaan tilannetta, jossa vanhemmat ovat erimielisiä lapseen liittyvistä asioista eron jälkeen. Vanhemmilla voi olla eriävät mielipiteet siitä, kumman luokse lapsi jää asumaan tai kuinka usein lasta voi tavata. Riitaa voi syntyä siitä, päätetäänkö lapsen tärkeistä asioista yhdessä tai siitä, miten lapsen kulut jaetaan vanhempien välillä. (Ensi- ja turvakotien liitto i.a.-a.)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on ollut voimassa vuodesta 1984 lähtien. Laissa lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi on lapsen huoltoon tarkoitus lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Laissa korostetaan lapsen ihmissuhteiden tärkeyttä ja niiden ylläpitämistä. Laissa on säännelty, ketkä ovat lapsen huoltajat ja, mitä heidän tehtäviinsä kuuluu. (L 361/1983.)

Suomessa vanhempien välisten asioiden sovitteluun eron jälkeen on olemassa erilaisia menetelmiä. Näille menetelmille sekä ulkopuolisten avulle tulee tarvetta sen jälkeen, kun vanhemmat eivät pysty keskenään sopimaan lapsensa huoltajuuteen liittyvistä asioista. Käytetyin sovittelumenetelmä on kotikunnan lastenvalvojan luona käyminen. Lastenvalvoja pystyy vahvistamaan vanhempien välillä syntyvän sopimuksen ja se on yhtä kuin oikeuden vahvistama päätös. Lukija pystyy alaolevasta kuviosta hahmottamaan lasta koskevien asioiden sovittelun erilaisia menetelmiä, joita Suomessa on käytössä. (Aaltonen, 2015, s. 26–27.)

Kuvio 2: Lasta koskevien asioiden ratkaisemisen vaihtoehtoja (Aaltonen, 2015, s. 27).

3.2 Erilaiset sovittelutavat

Nykyaikaiset sovittelut on kehitetty vuoden 1960 jälkeen. Taustalla oli kritiikki, joka oli kohdistunut virallismenettelyihin ja tuomioistuinmenettelyihin. Silloin nähtiin, että valtion tarjoaman riidanratkaisun menetelmät eivät oikeastaan vastaa ihmisten oikeisiin tarpeisiin. Muutokseen vaikutti myös monen lakimiehen turhautuminen olemassa olleeseen neuvottelustrategiaan. Heidän mielestään se oli liian aggressiivinen strategia, koska se saattoi asettaa osapuolet toisiaan vastaan ja johtaa sellaisen lopputulokseen, mistä kukaan ei ollut tyytyväinen ja joskus lopputulos oli jopa tuhoisa. Nykyään sovittelu on laaja konsepti ja jokainen taho on pystynyt tuomaan uusia ideoita sovittelumenetelmien kehittämiseksi. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 439.)

Sovittelun kulmakivenä on auttaa perhettä järjestäytymään uudella tavalla. Sovittelijan tehtävänä on myös auttaa vanhempia ottamaan huomioon lapsen näkökulma. Lapsiasioiden sovitteluun on olemassa erilaisia malleja sovintokeskeisyydestä terapiapohjaiseen malliin. (Aaltonen, 2020, s. 436–437.) Sovittelulla on tavoite ja tarkoitus sopia lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta, elatusmaksusta ja lapsen muiden kehityksen sekä terveyden liittyvistä asioista (Ervasti & Nylund, 2014, s. 465).

Sovintokeskeisiä malleja pidetään ongelmallisina lapsiasioiden sovittelun kannalta. Evaluatiivisella mallilla voi päästä sovintoon nopeammin, mutta se voi muuttaa vanhempien välistä keskustelua herkästi yhteistyöstä kilpailuun. Evaluointi saattaa myös johtaa siihen, että vanhemmat taivutetaan hyväksymään sovinto, jota he eivät lopulta pidä oikeana. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 438.)

Fasilitatiivissa sovittelussa tarkoituksena on edistää osapuolten välisiä keskusteluita. Sovittelulla pyritään tilanteeseen, jossa osapuolten tarpeet ja intressit tulevat mahdollisimman hyvin täytetyksi. Sovittelijalla on puhtaasti fasilitatiivinen rooli eli hän ei anna arvioita, ohjeita, tietoa tai neuvoja eikä toimi terapeuttina tilanteessa. Fasilitatiivinen sovittelu on nykyisyyteen ja tulevaisuuteen suuntautunut. Siinä pyritään keskustelemaan, miten perheen arkeen liittyvät ongelmat voidaan ratkaista. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 439.)

3.2.1 Huoltoriitojen sovittelu sosiaalitoimessa

Lapsi- ja perheasioita sovotellaan kasvatus- ja perheneuvoloissa, sosiaalitoimessa, perheasiainyksiköissä sekä myös seurakunnissa. Sosiaalitoimella on yleinen ohjaus- ja neuvontavelvoite sosiaalisten ongelmien selvittämiseksi sekä perheiden turvallisuuden edistämiseksi. Sosiaalitoimella on neljä roolia lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyen: perheasiain sovittelu, vanhempien sopimuksen vahvistaminen, olosuhdeselvitysten laatiminen tuomioistuimille ja täytäntöönpanosovittelu. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 464.)

Erosta päättäneet vanhemmat voivat sopia lapsensa huoltajuuden asioista suullisesti tai kirjallisesti. Lastenvalvojan tehtävä on varmistaa, että eronneet vanhemmat ovat tehneet sellaisen sopimuksen, jossa lapsen tarpeet ja intressit on huomioitu. Lastenvalvoja voi myös opastaa ja neuvoa sopimuksen laatimisessa. Kirjallinen sopimus on suositeltava esittää lastenvalvojalle vahvistettavaksi. Sopimus vahvistetaan kunnassa, jossa on lapsen virallinen osoite. Jos lapsella ei ole virallista asuinpaikkaa, sopimus esitetään sen kunnan sosiaalilautakunnalle, jossa lapsi on viimeksi asunut. Sen jälkeen, kun lastenvalvoja on vahvistanut sopimuksen, se on täytäntöönpanokelpoinen. (Ensi- ja turvakotien liitto i.a-b.)

Kunnassa sosiaalilautakunta ylläpitää sovittelupalvelua, mutta muut tahot voivat tarjota sovittelupalvelua sen jälkeen, kun saavat asianmukaisen luvan siihen. Sovittelumenetelmät eivät ole tarkemmin säädelty laissa. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 465.) Perheasioiden sovittelulaissa kerrotaan, että perheessä tapahtuvat ristiriidat on sovittava ensin perheen jäsenten välillä neuvottelemalla. Perheasioissa työskentelevät tahot antavat tarvittaessa tukea ja neuvoa. He pystyvät myös tarvittaessa antaa neuvoa ja tukea silloin, kun tehdyn sopimuksen täytäntöönpanossa ilmenee ongelmia. Sovittelun pitäisi olla luottamuksellinen ja sovittelijan pitäisi yrittää saada mahdollisimman avoin ja yhteisymmärryksellinen keskustelu perheenjäsenten välille. Sovittelijan tehtävänä on osapuolten avustaminen sopimuksen tekemisessä ja kiinnittämään huomionsa sopimuksen sellaisiin kohtiin, jossa erityisesti lapsen oikeudet on turvattu. (L 411/1987 20. §- 23 a. §.)

3.2.2 Oikeudenkäynti ja huoltoriitojen sovittelu tuomioistuimessa

Eronneiden vanhempien huoltoriidat päätyvät tuomioistuimeen, kun kaikki muut keinot on käyty läpi. Oikeudenkäynti on pitkä ja raskas prosessi sekä usein erittäin kallis. Myös sovittelusta peritään oikeudenkäyntimaksu, mutta se on alhaisempi kuin täyden riitaoikeudenkäynnin. Sovittelussa voidaan lisäksi sopia monista sellaisista lapsen arkeen liittyvistä asioista, joita ei voida käsitellä oikeudenkäynnissä. Myös jo vireillä olevasta oikeudenkäynnistä voidaan siirtää asia sovitteluun. (Tuomioistuinlaitos, 2022.)

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva asia tulee vireille joko avioeroa koskevan hakemuksen yhteydessä (liitännäisvaatimus) tai erillisenä hakemuksena (varsinaisasia). Huoltoriidan vaatimukset saattavat muuttua oikeudenkäynnin aikana ja vastavaatimuksia saatetaan esittää vasta valmisteluistunnossa. Sosiaalitoimen selvityksen valmistuminen voi myös antaa aiheen uusien vaatimusten esittämiselle. (Aaltonen, 2020, s. 210.)

Kiistat voivat liittyä siihen, että toinen vanhemmista vaatii yksinhuoltoa ja toinen yhteishuoltoa tai molemmat vaativat yksinhuoltoa. On mahdollista, että toisen vanhemmista saatua yksinhuoltajuuden, toinen vanhemmista pyytää itselleen oikeutta saada viranomaistietoja lapsesta. Yhteishuoltoon voidaan pyytää liittämään erilaisia työnjakomääräyksiä eli esimerkiksi määräyksiä siitä, millaisista lapsen asioista lähivanhempi päättää ja mistä vanhemmat päättävät yhdessä. Hautasen (2010) väitöskirjan tutkimusaineistosta selvisi, että yksinhuoltoja määrätään selkeästi enemmän kuin yhteishuoltoja. (Hautanen, 2010, s. 94–95.)

Tuomioistuisovittelu on oikeudenkäynnistä erillinen menettely, jota voidaan käyttää sekä riita-asioissa että lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevissa asioissa (Aaltonen, 2015, s. 41.). Laissa riita-asioden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa viidennessä pykälässä mainitaan, että sovittelijan roolissa toimii kyseisen tuomioistuimen tuomari. Hän saa osapuolten suostumuksella käyttää avustajaa asiantuntemuksen turvaamiseksi ja sovittelun edistämiseksi. (L 394/2011 5. §.)

Perheasioissa tarvitaan aina asiantuntijoita ja ammattilaisia, jotka ovat erikoistuneet perheriita-asioihin. He pystyvät asiantuntemuksellaan tarjoamaan tuomioistuimen päättäjille luotettavaa, laadukasta ja lapsen etua vahvistavaa tietoa asian ratkaisemiseksi. Tuomioistuimissa käytetäänkin nykyään asiantuntija-avusteista Follo -sovittelumenetelmää.

Follo -sovittelu

Follo -sovittelulla tarkoitetaan asiantuntija-avusteista huoltoriitojen sovittelua. Tämä sovittelun muoto on Norjasta siirtynyt Suomeen. (Nurmio & Töykkälä, 2014,

s. 29.) Asiantuntija avusteinen sovittelu otettiin aluksi kokeiluna käyttöön Suomessa vuosina 2011–2014. Menetelmästä tuli valtakunnallinen toukokuussa 2014. Nimensä mukaisesti sovitteluun osallistuu tuomarin ja osapuolien lisäksi asiantuntija-avustaja. Tässä menetelmässä tuomari tekee yhteistyötä psykologin sekä sosiaalityöntekijän kanssa. Kaikki ovat osallistuneet asianmukaiseen koulutukseen aiemmin. Asiantuntijoiden käyttäminen sovittelussa on vanhemmille ilmaista. Tämä menetelmä korvaa tuomioistuinsovittelua ja se soveltuu fasilitatiiviselle sovittelumallille. Tässä mallissa autetaan vanhempia löytämään heille ja heidän lapsilleen sopivin ratkaisu. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 467–468.)

Asiantuntija avusteisessa sovittelumallissa asiantuntijat ja tuomari tekevät työtä yhdessä. Asiantuntijat yrittävät saada osapuolten huomion lapselle tärkeisiin asioihin ja ottavat asioita esille lapsen näkökulmasta. Tästä huolimatta laissa ei ole säädelty asiantuntijoiden roolista tarkemmin. Tämä antaa heille vapautta toimia tilanteeseen sopivalla tavalla. (Ervasti & Nylund, 2014, s. 468.) Lain mukaan sovittelijan pitäisi sopia etukäteen osapuolten kanssa käytettävistä neuvottelutavoista (L 394/2011 6. §), mutta oikeastaan sovitteluprosessin tavat ovat vakiintuneet eikä niistä yleensä keskustella osapuolten kanssa (Aaltonen, 2015, s. 157).

Sovittelun kannalta on asianmukaista, jos sovittelussa on aloitusvaihe, selvitys, sovitteluvaihe ja lopetusvaihe (HE 114/2004 s.35). Suomessa on käytetty sovitteluissa yleensä 4–10 vaihetta. Niistä vaiheista pystytään erotelemaan toisistaan sovittelun alkuvaiheet, selvittämisen vaiheet, tietojen kokoamisen vaiheet sekä sovitteluratkaisun hakemisen vaiheet. (Ervasti & Nylund, 2014, s.196.)

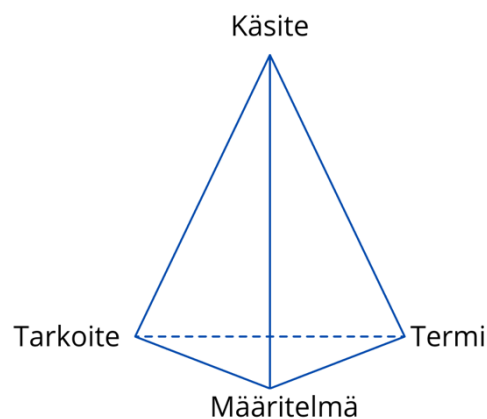
Ervasti ja Nylund (2014, s. 196) ovat käyttäneet seitsenportaista mallia. Mallissa on valmiusvaihe, aloitusvaihe, informaation kokoamisvaihe, intressien selvittämisvaihe, vaihtoehtojen kehittämisen vaihe, neuvotteluvaihe sekä päätösvaihe. Tässä mallissa on enemmän vaiheita, kuin muissa pohjoismaissa käytetään. He tuovat esille, että hyvän vaiheistuksen kriteerit ovat sovittelun kannalta keskeisten ydinajatuksien ja ideoiden korostaminen. Niiden täytyy jakautua eri vaiheisiin niin, että sovitteluprosessin eri osa-alueet eivät menisi sekaisin vaan ne helpot-

taisivat sovittelijan tehtävää ja auttaisivat etenemään järjestelmällisesti. Vaiheiden pitäisi edetä pedagogisesti niin, että se auttaa sovittelun osallistujia hyväksymään sovittelun prosessina. (Ervasti & Nylund, 2014, s.196.)

4 SANASTOTYÖN MENETELMÄT

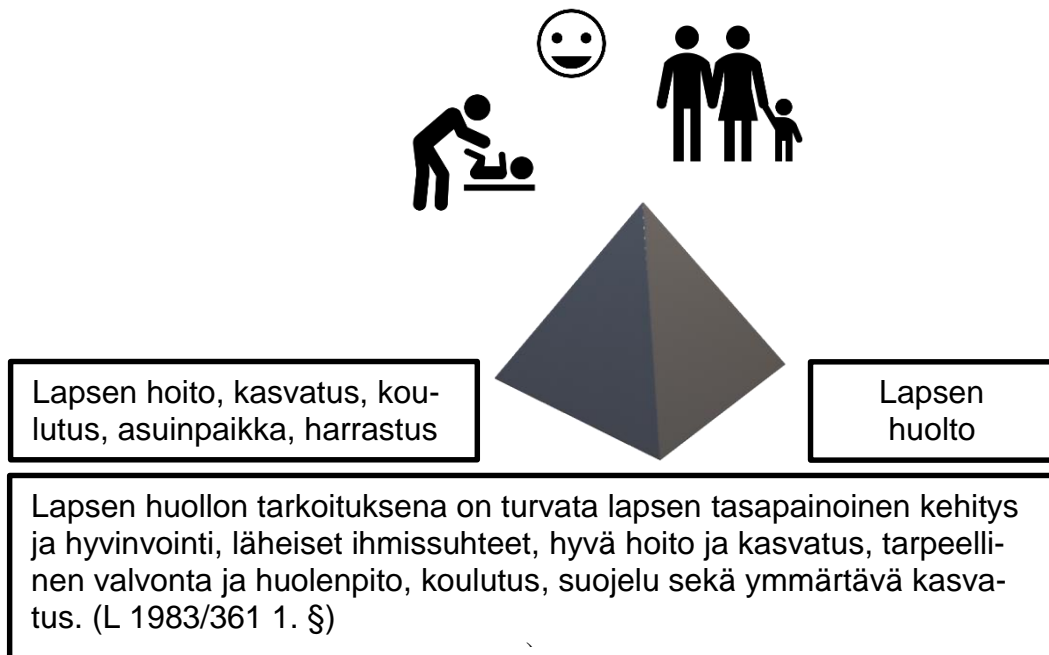
4.1 Sanastotyö

Terminologialla tarkoitetaan termien analyysia, jossa tutkitaan termin tarkoitusta. Analyysissä käytetään termin käsitettä sekä käsitepiirteet ja käsitejärjestelmät siten, että termin määritelmä on tarkka ja kuvaa hyvin termin tarkoitusta tietyllä tieteen alalla. (Al-Ansari, 2010, s. 69.)

Kuvio 3: Käsitesuhteen tetraedrimalli (Sanastokeskus, i.a.)

Jokainen tieteenala tarvitsee omat huolellisesti määritellyt terminsä. Nämä termit yhdessä muodostavat tämän tieteenalan terminologian (Dubois, 1994, s. 481). Opinnäytetyötämme varten tarvitsemme terminologian perusteet ja työkalut saadaksemme mahdollisimman tarkat vastineet termeihin, joita yleensä käytetään huoltoriitatapauksissa.

Kuvio 4: Tetraedrimallin esimerkki, *lapsen huolto* -termi.

4.1.1 Tarkoite

Tarkoitteet ovat konkreettisia tai abstrakteja ilmiöitä, joita voi kokea ja kuvitella. Konkreettisia tarkoituksia ovat esimerkiksi esineet ja aineet, abstrakteja tarkoituksia ovat esimerkiksi kieli, uskonto ja kulttuuri. Jokaisella tarkoitteella on omat ominaisuutensa, jotka kuvaavat tarkoitetta. (Suonuuti, 2012, s. 11.) Sanastokeskus lisää tarkoitteen määritelmään, että tarkoitteet vastaavat aina tiettyyn käsitteeseen (Sanastokeskus TSK 36, i.a.).

4.1.2 Käsite

Kielitoimiston sanakirjassa (i.a.) käsite tarkoittaa ajattelun luomaa abstraktia hahmoa. Ominaisuudet, jotka kuvaavat jonkun tarkoitteen parhaiten, kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitepiirteiden avulla saamme tarkoitteelle oman käsitteensä. On tärkeää käyttää erottavia piirteitä, jotta sen voi määrittää ja erottaa muista käsitteistä. (Suonuuti, 2012, s. 11–12.)

Käsitteet ovat abstrakteja, silloin kun tarvitsemme puhua niistä, keksimme näille sanallisia kuvauksia. Nämä ovat termejä ja määritelmiä. (Suonuuti, 2012, s. 11.) Esimerkiksi Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on konkreettinen, ja huolto on abstrakti.

4.1.3 Termi

Tieteen termipankki (2021) määrittelee termin ilmauksena, joka on valittu kuvaamaan tiettyä käsitettä. Termi voi olla sana tai useampia sanoja, se voi olla myös symboli (Suonuuti, 2012, s. 11).

Sama ilmaus voi olla sana tai termi. Ero on siinä, että sanalla on merkitys, kun taas termillä on käsite. Sanan käyttö on yleiskielillä, ja termin käyttö on erikoiskielellä. Esimerkiksi vesi-sanalla tarkoitetaan juoma, jota me juomme. Kun vesi-termi kemiatieteen alalla on käsite, jossa vety ja happi ovat sen yhdisteet. (Alkasimi, 2008, s. 287.)

4.1.4 Määritelmä

Määritelmä on kielen, logiikan ja terminologian tärkein työkalu. Asiantuntijan on käytettävä määritelmiä saadakseen mahdollisimman tarkan termin käsitteisiin (Alkasimi, 2008, s. 283). Erityisesti oikeusalalla tämä on tärkeää, sillä mikäli termi ei ole hyvin määritelty, se voisi aikaansaada esteitä oikeudenmukaisuuden ylläpitämiseen.

Määritelmä on käsitteen sanallinen kuvaus, jolla erotetaan käsite sen lähikäsitteistä (Suonuuti, 2012, s. 19). Määritelmän tärkein tehtävä on erottaa käsite toisesta lähellä olevasta käsitteestä mainitsemalla käsitteen erottavia ominaisuuksia (Sanastokeskus TSK 36, i.a.). Esimerkkinä voidaan käyttää *avioerolapsi* -termiä, jonka määritelmä Kielitoimiston sanakirjassa (Kotimaisten kielten keskus,

2021) on ”eronneiden vanhempien lapsi”. Määritelmässä kerrotaan ensin *avioerolapsi* -termin lähimmästä yläkäsitteestä eli *lapsi*. Määritelmässä esitetään myös erottava piirre eli eronneiden vanhempien lapsi, jolla se erottuu muista lapsista.

Määritelmä on kaikkein tärkein vaihe sanastotyössä (Al-Ansari, 2010, s. 173). Alkasimi (2010, s. 286) toteaa että, määritelmän voisi toteuttaa kolmella eri tavalla. Ensimmäinen tapa on kielellinen määritelmä, jossa määritellään termi sen kontekstin perusteella. Esimerkiksi *huolto* -termillä on eri määritelmä, kun puhutaan auton huollosta ja lapsen huollosta.

Toinen tapa on looginen määritelmä eli sisältömääritelmä, jossa yritetään esittää termin minänsä, eikä kirjoittaa ilmaisun tai termin tarkoitusta. Looginen määritelmä voi olla käsitteen piirteitä tai käsitteen lajia ja heimoa. (Alkasimi 2010, s. 286.) Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen (2021.) mukaan elatustuki on lapsen etuus, jonka kela maksaa, jos elatusvelvollinen ei maksa elatusapua tai elatusvelvollista vanhempaa ei ole. Täten voidaan turvata lapsen elatus. Tässä määritelmässä eritellään käsitteen piirteitä, joita ovat Kansaneläkelaitoksen maksama etuus, lapsen elatuksen varmistaminen ja maksaminen vain silloin, kun lapsi ei saa elatusapua elatusvelvolliselta tai elatusvelvollista ei ole olemassa.

Viimeinen, mutta ei vähäisin terminologian määritelmä, on joukkomääritelmät. Joukkomääritelmissä ei määritellä ilmaisua tai ilmaisun tarkoitusta vaan määritelmässä esitetään käsite tai mielikuva, joka muodostuu mielessä. Esimerkiksi Kieilitoimiston sanakirjan (Kotimaisten kielten keskus, 2021.) mukaan *sovittelu* -termin määritelmä on oikeudenalan neuvottelu, jossa kolmannen, puolueettoman osapuolen, avulla pyritään sopimaan jokin kahdenvälinen kiistan- tai riidanalainen asia. Määritelmän mukaan se koskee siis tiettyä erikoisalaa eli oikeudenalaa. *Sovittelu* -termi on määritelty sen käytön erikoiskielen mukaisesti.

Oikeiden termien ja määritelmien käyttö auttaa löytämään tai laatimaan täsmällisen vastineen kohdekielellä. Sanastotyömme käsitteet eivät ole välttämättä yksinkertaisia määriteltäviksi, sillä ne käsittelevät erikoiskielen piirissä olevia aiheita.

Oikeustulkin ja kääntäjän on syytä hallita sekä molempien työkielien säännöt ja muotoipiirteet, että tuntea molempia kulttuureja hyvin. Tämä on tärkeää, jotta esimerkiksi oikeusalan termien tulkkaminen tai kääntäminen eli vastineiden löytäminen ja luominen olisi täsmällistä. (Warburton ym., 2019, s 141.)

4.1.5 Kääntäminen ja kääntämisen strategiat

Kääntäminen on lähdekielisen tekstin muuttamista kohdekieliseksi. Sen synty riippuu tekijästä. Kääntäminen vaatii monia taitoja, kuten hyvää hahmottamista ja kulttuurien tuntemista sekä kielitaitoa. Viestinnällä on monia tarkoituksia. Näitä ovat muun muassa kaupallisuus, imagon vahvistaminen, sidosryhmien kanssa keskusteleminen. Kuten muutkin viestinnän keinot, kääntäminenkin on riippuvainen tavoitteistaan. Kääntämisen tavoite onkin hyvä selvittää ennen kääntämisen aloittamista. Tällöin käänös on mahdollisimman sujuva ja tarkoitukseensa sopiva. Kääntäjillä on monia työtapoja ja ne ovat yksilöllisiä. (Tiittula, 2014, s. 6.)

Eri asioiden tai tekstien kääntäminen vaatii erityyppistä tapaa kääntää. Ohje on virallisempi kuin mainos ja niissä täytyy välittyä alkuperäinen tavoite myös käännettäessä, mikä tekeekin kääntämisestä toisinaan hankalaa ja taitoa vaativaa. Kääntäjä tulisi kuunnella myös tilauksen tekijän toiveita eikä tehdä käännöksestä liian omanlaistaan, jolloin tavoitekin voi hukkua oman toteutuksen alle. (Tiittula, 2014, s. 6.)

Lukijalla on tärkeä rooli käännoistä tehtäessä. Lukija voi olla määräävä tekijä käännoksen tavoitteessa hyvinkin selkeällä tavalla, kuten mainoksessa. Käännoksen lukijan kulttuurilla on myös iso vaikutus ja taitava kääntäjä osaa ottaa huomioon tärkeitä asioita käännoistään tehdessä. Joskus lukijan roolia ja taustaa täytyy tukea paremmin, jotta käännoksen tavoite onnistuu mahdollisimman hyvin. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi lukijan ammatti, ikä ja kulttuurinen tausta. Tekstin julkaisupaikalla on myös merkitystä. Se voi määrätä tavoitteen tai ainakin vaikuttaa siihen, esimerkiksi mainos, kaupunki, asuinalue, jne. Tiedetyt tuotteet eivät

myy tietyillä alueilla ja tietyille lukijoille kohdistetut mainokset eivät tavoita toisen tyyppisiä lukijoita. (Tiittula, 2014, s. 6.)

Kääntämisessä on aina kaksi kieltä. Pasasen (2010) mukaan käänös on sekundäärinen, väärennetty kopio lähtötekstistä. ja kääntäjän täytyy sitoutua lähtötekstiin, joka sidottu tiettyyn viestintätilanteeseen. (Pasanen, 2010.) Oikeuskielen kääntämisen määritelmä on: ”Oikeudellisten informaatioiden sisältävän sanoman välittäminen kirjallisesti oikeuskieleltä toiseen oikeuskieleen.” Oikeuteen liittyvä kääntäminen vaatii erikoisosaamista. Eri kulttuurien välillä tapahtuva kääntäminen vaatii molempien kielten kulttuurin ja oikeusjärjestelmän tuntemista.

Hytösen mukaan yksi tunnetuimmista käänösteorioista on skoposteoria (Hytönen, 2006, s. 71). Skopos kreikan kielestä suomeksi tarkoittaa tavoitetta tai päämäärää. Skoposteoriassa käänöksen tavoite on tärkein kriteeri. Reissin ja Vermeerin mukaan käänöksen skopos voi, mutta sen ei tarvitse poiketa lähtötekstin skopoksesta (Helin & Yli-Jokipii, 2008, s. 190–191). Käänöstyötä hankaloitti tietolähteiden varmistaminen oikeiksi. Käänöksiä tarkistikin useampi kieltä osaava henkilö sen todenmukaisuuden varmistamiseksi.

Vieraannuttava käänös tarkoittaa, että kohdekulttuuriin jätetään aineksia, jotka ovat sidoksissa lähtökulttuurin kanssa. Lisäksi voidaan lisätä alaviitteitä ja selventäviä lisäyksiä tulokulttuurin lukijalle. Muitakin lisäyksiä tai selvennyksiä voidaan tehdä. (Tiittula, 2014, s. 6.) Esimerkkinä sana *avoliitto*. Suurin osa arabiasta eivät salli avoliittoa. Kulttuurissa ja myös laissa ei sallita parisuhteita avioliiton ulkopuolella eli kaikki parisuhteet avioliiton ulkopuolella ovat laissa kiellettyjä.

Kotouttava käänös tarkoittaa käänöksiä, joissa lähtökielestä peräisin olevat kielelliset elementit häivytetään niin, että lukija tuntee lukevansa kohdekulttuurissa alkuperäistä tekstiä ja asiat esitetään lukijalle tutussa muodossa (Tiittula, 2014, s. 6.). Esimerkiksi suomeksi sanontana *lupaus on velkaakin pahempi* ja arabian kielessä vastaava sanonta kuuluu (من لا يحترم الوعد لا يحترم نفسه). Sanasta sanaan käännettynä tämä tarkoittaa, että se, joka ei kunnioita lupastaan, ei kunnioita itseään.

Pragmaattinen adaptaatio tarkoittaa sitä, että muokkaamme lähtötekstiä uuteen kielikulttuuriin ja kieliympäristöön sopivaksi. Tällaisia ratkaisuja voi käyttää niissä tilanteissa, missä emme voi käyttää suoraa käännöstä. Kaikki lisäykset ja poistot ja sanajärjestyksen muuttaminen ovat siis pragmaattisia adaptaatiota. (Vehmas-Lehto, 1999, s. 99.)

5 SANASTOTYÖN PROSESSI

Heti alusta, kun olimme valinneet meidän opinnäytetyömme aiheen, aloitimme tutustumaan kaikkiin mahdollisiin lähteisiin. Päätimme luoda tiedoston meidän Teams -ryhmäämme, jossa jokainen meistä lisäsi siihen hyödyllisiä termejä. Samalla aloitimme tutustumaan sanastotyön teoriaan. Suonuutin (2012) sanastotyön opas oli kaikkien tärkein lähde, jolla aloimme oppia miten sanasto kannattaa laatia. Kuten Suonuuti toteaa, sanasto on monivaiheista työtä ja sanastotyötä tehtäessä on laadittava selkeä aikataulu, työnjako ja projektin eri vaiheet (Suonuuti, 2012, s. 34).

Näin olemme aloittaneet suomenkielisten termien keruun. Termit on pääosin poimittu erilaisista aiheeseen liittyvistä laeista, lomakkeista, luotettavien internet-sivustojen, kuten Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen, artikkeleista sekä erilaisista tietokirjoista opinnäytetyömme aiheisiin liittyen. Taustamateriaalina teoriaosuuksien lapsen huoltoa koskevissa aiheissa olemme käyttäneet esimerkiksi Anna-Kaisa Aaltosen teoksia. Hän on ollut päävastuussa folio -sovittelun rakentamisesta Suomessa.

Aiheen rajausvaiheen jälkeen jouduimme rajoittamaan termien määrää. Sanaston listalle oli kertynyt paljon termejä. Keskustelimme keskenämme ja sovimme termeistä, joilla on ensisijainen paikka meidän sanastotyössämme. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon erikoiskielisiä termejä, jotka liittyvät aiheeseemme.

5.1 Sanastotyössämme käytetyt käänösratkaisut

Käännösstrategiat ovat käytännön menetelmiä ja keinoja soveltaa erilaisia teorioita käännöstyössä (Hytönen & Rissanen, 2006, s. 18). Jotkut käännösstrategiat, esimerkiksi suora käännös, ovat helppo ymmärtää. Tällöin sanalle löytyy suoraan käännös kohdekielessä. Esimerkiksi sanalla *lakimies* on suora käännös sekä arabian (محامي) että kurdin (پارێزر) kielellä. Termi on ollut jo pitkään käytössä, joten

tässä tapauksessa olemme vaan kääntäneet sanan, eikä sille tarvinnut tuottaa vastinetta.

Aina se ei ole mahdollista, sillä suoraa vastinetta ei ole olemassa. Syynä voi olla esimerkiksi, että tiettyä palvelua tai järjestelmää ei ole käytössä kohdekielen maassa tai kulttuurissa. Tällöin joudumme tuottamaan uuden vastineen sanalle. Vastineen luomiseen tarvitaan käänös- sekä sanastotyökaluja.

Olemme käyttäneet kolmea käänösstrategiaa, kotouttamista ja vieraannuttamista sekä pragmaattisia adaptaatiota. Olemme käyttäneet jo olemassa olevia käänöksiä sekä olemme itse tuottaneet uudet vastineet termeille, joille ei ole suoraa vastinetta arabian tai kurdin kielellä. Esimerkiksi termille *etähuoltaja* ei löydy suoraa vastinetta arabian tai kurdin kielillä, joten tässä tapauksessa olemme yrittäneet tuottaa termille uuden vastineen.

Uusien vastineiden tuottaminen on haastava työ. Konkreettisessa esimerkissämme termille *huoltaja* (حاضن) on suora käänös niin kurdin kuin arabian kielissä. Myös termille *etä* (عن بعد) on suora käänös. Olemme yhdistäneet nämä jo olemassa olevat termit, ja tällä tavalla olemme tuottaneet tälle termille uuden vastineen (حاضن عن بعد).

Tommola (2004, s. 18–19) toteaa, että kääntäjän tavoitteena on sujuva, ymmärrettävä ja käytännöllinen käänös. Sanojen ja lauseiden kääntäminen ei riitä. Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden vuoksi kääntäjien on ymmärrettävä tekstien sisältö ja todellinen merkitys voidakseen tehdä oikeita käänösratkaisuja. Esimerkiksi *perheneuvola* sanalla on vastine arabian kielellä (مركز رعاية العوائل) ja kurdin kielellä (ناوهندی رینمای خیزان), mutta näissä maissa sellaista palvelua ei ole. Tulisi siis ymmärtää kohderyhmän tilannetta ja kulttuuria, jotta voidaan tuottaa hyvä ja ymmärrettävä käänös. Termi tulisi avata, jotta lukija ymmärtäisi termin tarkoituksen mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi arabiaksi voidaan sanoa (مركز رعاية العوائل الذي يدير شؤون العائلة ويساعدها) ja kurdiksi (ناوهندی خیزان بو یارمهتیدان و هاوکاری), jotka suomennettuna tarkoittavat yksikköä, joka auttaa perheitä. Lisäsimme sanoja, joilla avasimme termin tarkoitusta.

5.2 Arabiankielinen vastinetyö

Suomenkielisten termien määritelmät saimme käyttämällä Kielikeskuksen sanakirjaa (Kotimaisten kielten keskus, 2021.). Käytimme myös terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja, esimerkiksi ”Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sopiminen” (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021) ja ”Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto” (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2019), selvittämään termien tarkoituksia. Päätimme käyttää Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivuja, koska ne ovat viranomaisen ylläpitämät. Se on luotettava lähde, ja lisäksi ohjasi meitä aiheeseen liittyvien lakien ja asetusten pariin. Erityisesti käytimme lakia lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (L361/1983).

Haimme arabiankielisten termien vastineet *Almaany* -termistötietokantaa käyttäen (Almaany, 2010–2022.). Lisäksi käytimme sitä myös avuksi arabiankielisten termien määritelmien tarkistamisessa. Haastavampien termien kohdalla käännsimme termit ensin englanniksi MOT-sanakirjan avulla (MOT sanakirjat, i.a.). Sitteen haimme englanninkielisille termeille vastineita *Almaany* -termistöstä (Almaany, 2010–2022.).

Almaany -termistötietokanta antaa yleensä paljon arabian kielisiä vaihtoehtoja. Luimme vastineiden määritelmät *Almaany* -tietokannasta, jonka jälkeen etsimme vastineen käyttöä toisessa materiaalissa. Selvitimme, onko vastinetta käytetty esimerkiksi Marokon perheasetuksessa, muissa laeissa tai luotettavissa arabiankielisissä lähteissä, kuten *Arabilainen oikeusalan kirjasto* (Al-azzouzi, i.a.), *mawdoo3* (Ahmed, 2021) tai *Almrsal* (Alshaymaa, 2017). Hyväksyimme termille sellaisen vastineen, jota on käytetty monissa tietokannoissa, jolloin varmistuimme siitä, että termi on vakiintunut kohdekielessä.

Osalle suomenkielisistä termeistä löytyi helposti arabiakielisiä vastineita ja tämä olikin meidän ensimmäinen kategoriamme. Yleensä nämä termit ovat yleiskielisiä sanoja, jotka ovat saaneet vahvan käytön erikoiskielen alalla. Ajan myötä nämä sanat ovat muuttuneet termeiksi.

Esimerkki 1

Suomi	Määritelmä	Arabia
Avioero	avioliiton purkaminen, joka tapahtuu tuomioistuimen päätöksellä	الطلاق حلّ عقد الزواج

Annamme esimerkkinä *avioero* -termin, joka määritellään kielitoimiston sanakirjassa (Kotimaisten kielten keskus, 2021.) avioliiton purkamisena, joka tapahtuu tuomioistuimen päätöksellä. Arabienkielen vastine (الطلاق) vastaa kokonaisesti *avioero* -termin tarkoitukseen. Käsite on samalainen sekä lähdekielessä että kohdekielessä. Arabiankielisen vastineen löytäminen on onnistunut hyvin, koska *avioero* -termi on määritelty selkeästi lähdekielessä.

Varmistamme vielä meidän valintamme kääntämällä *avioero* -termin MOT sanakirjalla arabiaksi. Käännöksessä näkyy myös vastine englanniksi, joka on *divorce*. Kävimme tarkistamassa *Almaany* -tietokannasta (Almaany, 2021.), mikä olisi vastine *divorce* -termille. Saimme tietokannan kautta vahvistettua, että valitsemamme vastine on oikea.

Esimerkki 2

Suomi	Määritelmä	Arabia
Avioerolapsi	eronneiden vanhempien lapsi	ابن المطلقين

Sanastomme toinen kategoria koostuu niistä termeistä, joille emme löytäneet helposti kohdekielisiä vastineita. Tässä kategoriassa termillä on selkeä määritelmä lähdekielessä, ja termin käsite on olemassa kohdekielessä. Kuitenkaan tälle käsitteelle ei ole vielä vahvistettu termiä kohdekielessä.

Avioerolapsi -termillä ei ole toistaiseksi vahvistettua vastinetta kohdekielellä. Kohdekielen maissa on olemassa avioerolapsia, mutta heitä ei nimetä erikseen. Marokon asetuksessa perheestä (A 70.03/2004) mukaan viitataan avioerolapseen kohdekielellä termillä (المحزون) joka voidaan kääntää suomeksi ”lapsi, joilla on huoltaja”.

Vastineen löytämistä varten aloitimme etsimään määritelmää termille avioerolapsi lähdekielellä. Kielitoimiston sanakirjan (Kotimaisten kielten keskus, 2021.) mukaan avioerolapsi on eronneiden vanhempien lapsi. Tässä määritelmässä on kaksi tärkeää termiä: eroaminen ja vanhemmuus.

Termi (المحزون) eli suomeksi lapsi, jolla on huoltaja, ei sovi vastineena kohdekielellä. Termiä (المحزون) voidaan käyttää, kun viitataan lapseen, jolle on määritelty oheishuoltaja tai sijaishuoltaja, vaikka hänen vanhempansa eivät olisi eronneet. Tätä termiä voidaan käyttää siis myös lapsesta, jolla ei ole vanhempia. Jos lapsen molemmat vanhemmat ovat kuolleet ja lapsella on huoltaja, lasta kutsutaan arabiaksi tällä termillä.

Päätimme tehdä kotouttavan käännöksen termille *avioerolapsi*, koska termi ei käänny suoraan kohdekieleen. Tässä käännösratkaisussa muokkasimme termiä kohdekielen kulttuurin mukaisesti ja käytimme tämän vastineen luomisessa käännösvaihdosta pragmaattisena adaptaationa. Pragmaattista adaptaatiota on käytetty niin, että sanan *avioero* sijaan käytämme sanaa *avioeronneet*. Arabiakielinen vastine tälle on (المطلقين). Kuitenkin sana *lapsi* on säilytetty ja vastineena kohdekielellä on (ابن). Lopulliseksi vastineeksi termille *avioerolapsi* tuli (ابن المطلقين) Sananmukaisesti käännös on suomeksi "lapsi eronneiden vanhempien". Sanajärjestys on erilainen kuin suomessa. Eli kyseessä on sanajärjestyksen muutos pragmaattisena adaptaationa. Valitsimme tämän vastineen, koska se täsmää parhaiten termin määritelmään lähdekielellä.

Esimerkki 3

Suomi	Määritelmä	Arabia
Elatustuki	المحصل من صندوق الضمان الاجتماعي والتقاعد. يحصل على هذا الدعم في حالة عدم حصول المحضون على النفقة من طرف الملزم بالنفقة	دعم النفقة

Elatustuen käsitettä ei ole olemassa kohdekulttuurissa. Kansaneläkelaitoksen elatustuen sanaston mukaan, elatustuki on etuus, jonka tarkoituksena on turvata lapsen elatus, silloin kun elatusvelvollisella ei ole varaa sen maksamiseen (Kansaneläkelaitos, 2021).

Pystyimme analysoimaan käsitteen ja sen lähikäsitteet, kuten *tuki*, *elatus*, *lapsen etu*, *elatusvelvollinen*. Lähikäsitteiden avulla päätimme kääntää *elatustuki*-termin kohdekielelle siten, että termin tarkoite säilyy kohdekielessä. Sanalle *tuki* on kohdekielessä vastineena sana (دعم) ja sanalle *elatus* on vastineena (النفقة).

Lisäksi päätimme kirjoittaa termin määritelmän arabiaksi, sillä pyrimme saamaan termin avattua lukijalle siten, että hän varmasti ymmärtää mistä on kyse. Valitsimme *elatustuki*-termin vastineeksi (دعم النفقة). Sanajärjestys on tässäkin vastineessa erilainen kuin suomessa ja käytimme järjestyksen muutosta pragmaattisena adaptaationa.

Esimerkki 4

Suomi	Määritelmä	Arabia
Avoero	avopuolisoiden yhteistalouden purkaminen	فسخ علاقة المعاشرة خارج إطار الزواج

Kolmannessa kategoriassa sanastomme koostuu termeistä, joista kohdekielen kulttuurissa ei ole olemassa vastaava käsitettä. Sen vuoksi jouduimme itse luomaan uutta termiä kohdekielessä. Esimerkiksi *avoero*-termille ei ole vastineita.

Kohdekielen kulttuurissa parisuhteet avioliiton ulkopuolella ovat lain mukaan kiellettyjä (Fakim, 2012). Avioliiton lisäksi muut parisuhteet eivät ole mahdollista.

Lain avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta (L 26/2011) mukaan, avioliitto on samassa taloudessa asuvia parisuhteen osapuolia, jotka ovat asuneet yhdessä vähintään viisi vuotta tai he ovat yhdessä lapsen huoltajia.

MOT sanakirjan mukaan (MOT sanakirja, i.a.) avoero on englanniksi *common-law divorce*. Yritimme löytää englannin termille vastineen arabiaksi. Almaany - verkkotietokannan avulla löysimme termin (الطلاق العرفي). Termillä on täysin eri käsite kohdekulttuurissa. Sillä tarkoitetaan avioeroa parisuhteesta, jossa osapuolet ovat menneet naimisiin, mutta he eivät ole laatineet avioliiton todistusta eikä heillä ollut todistajia. Lisäksi he eivät ilmoittaneet suhteestaan muille eli avioliitto on pidäty salaisena.

Valitsimme *avoero* -termille vastineeksi arabian kielellä (فسخ علاقة المعاشرة خارج إطار الزواج), joka tarkoittaa avioliiton ulkopuolella rekisteröidyn parisuhteen purkamista. Termi on helpommin ymmärrettävä arabian kielessä. Tässä tapauksessa käytimme kotouttavaa käännostrategiaa.

5.3 Kurdinkielinen vastinetyö

Kurdin kieli on osa indoeurooppalaisia kieliä ja se on kolmanneksi suurin iranilaisissa kielissä persian ja pashtun jälkeen. Kurdin kielessä on neljä päämurretta, sorani, kurmanzi, gorani ja luri.. Murteiden välillä on suuria eroja, eikä kielten asiantuntijat ole yksimielisiä näiden murteiden erottamisessa. Monien kielten asiantuntijoiden mielestä esimerkiksi kurmanzi ja gorani ovat kaksi eri kieltä eivätkä murteita. (Zanyari, 2021.) Tämän opinnäytetyön sanastossa olemme käyttäneet kurdin kielen soranin murretta. Kerromme käännostratkaisuista, joita olemme termien kääntämisessä kurdin kielelle käyttäneet.

Kurdinkielisten vastineiden osalta käytimme pääosin suomi-kurdi-sanakirjaa (Abbas, 2009.) Kyseinen sanakirja on kuitenkin vuodelta 2009 ja emme löytäneet

sieltä lähes puoliakaan vastineista. Uudempaa kurdin kielistä sanakirjaa ei toistaiseksi ole olemassa. Sen vuoksi käytimme sanastotyön käänösratkaisun menetelmänä pragmaattista adaptaatiota. Monien termien kohdalla piti käyttää käänöstekniikkaa, jossa yhdistimme termien vastineet ymmärrettäväksi käänösvastineeksi kurdin kielessä.

Esimerkki 1

Suomi	Määritelmä	Kurdi
Huoltoriidan tuomioistuinsovittelu	lapsen huoltoa ja tapausmisoikeutta koskevan riidan sovittelu tuomioistuimessa	دانیشتنی دادگای یهکلاردنهوهی ناکوکیهکانی بهخوکردنی مندال

Huoltoriidan tuomioistuinsovittelu kostuu termeistä *huolto*, *riita*, *tuomioistuin* ja *sovittelu*. Kyseiselle termille ei löydy vastinetta kurdin kielestä suoraan, joten turvauduimme kääntämään sen niin, että se säilyttää tarkoituksensa. Kyseessä on siis kotouttava käänös.

Huolto saattaa kurdin kielessä tarkoittaa eri asiaa kuin suoraan lapsen huoltoa, joten kääntämisessä on hyvä tarkentaa, että kyseessä on nimenomaan lapsen huolto (بهخوکردنی مندال). *Riita* on kurdin kielessä (ناکوکی). *Tuomioistuimella* on suoraan vastine kurdin kielessä ja se on (دانیشتنی دادگا). *Sovittelu* on kurdin kielessä (ناشته‌وای). Nämä vastineet yhdistämällä yhtenäiseksi termiksi, saadaan kurdin kielellä sisällöltään ymmärrettävä käsitys. Huoltoriidan tuomioistuinsovittelun vastine kurdiksi on (دانیشتنی دادگا بو یهکلاردنهوهی ناکوکیهکانی بهخوکردنی مندال).

Esimerkki 2

Suomi	Määritelmä	Kurdi
Edunvalvoja	کارمەندیکی حکومەتە، له‌بەر هۆکارگه‌لێکی تایبەت	چاودێری دارایی

	رادهسپێردرئیت بو چاودئیریکردنی سامانه داراییهکانی تاک	
--	---	--

Edunvalvoja on suomen kielessä selkeä ja ymmärrettävä termi. Kurdin kielessä tämä on vieras asia. Kurdistanissa ei käytetä *edunvalvojaa* valvomaan ihmisten tuloja tai menoja. Termin kääntäminen kurdiksi oli haastava ja meidän oli löydettävä sellainen vastine, jonka määritelmä olisi asianmukainen. *Etu* on kurdin kielessä (بەرژوهندی), mutta se ei anna välttämättä tuloihin ja menoihin liittyvää tarkoitusta lukijalle. Käytimme sen sijaan sanaa (دارایی), joka tarkoittaa sanaa *talous*. *Valvoja* on kurdiksi (چاودئیر). Termin *edunvalvoja* voisi kääntää kurdiksi (چاودئیر دارایی), ja suomeksi se merkitsisi talouden valvojaa.

Esimerkki 3

Suomi	Määritelmä	Kurdi
Perheasian sovittelu	avioliittolain mukainen sovittelu, jossa sovittelijan välityksellä pyritään ratkaisemaan perheen oikeudellisia ristiriitoja	ناشتهوایی کیشه خیزانیهکان

Kielitoimiston sanakirjassa (Kotimaisten kielten keskus, 2021.) perheasian sovittelu on määritelty niin, että se on avioliittolain mukainen sovittelu, jossa sovittelijan välityksellä pyritään ratkaisemaan perheen oikeudellisia ristiriitoja. Kurdin kielessä termille ei löydy suoraan vastinetta. *Perhe* on kurdin kielessä (خیزان), *asia* on (شت) ja *sovittelu* on (ناشتهوایی). Suoraan käännettynä termi menettää tarkoituksensa. Haaste on *asia* -sanassa, ja meidän oli ratkaistava tämän niin, että muutimme *asia* -sanana *ongelma* -sanaksi kurdin kielelle (کیشه). Saimme asianmukaisen vastineen kyseiselle termille eli (ناشتهوایی کیشه خیزانیهکان). Suomeksi siis *perheongelmien sovittelu*.

Lapsen huoltoon liittyvien sovittelumenetelmien erilaisuus eri maissa ja kielissä vaikuttaa termien käyttämiseen ja ymmärtämiseen. Esimerkiksi *asiantuntija-avusteisen sovittelun* kääntäminen norjaksi tai ruotsiksi on ymmärrettävämpää, koska sekä Norjassa että Ruotsissa kyseinen menetelmä on käytössä, ja se on tuttu monille ihmisille. Arabimaissa tai Kurdistanissa kyseinen menetelmä on täysin vieras. Käännettäessä tätä käsitettä arabiaksi tai kurdiksi, on erittäin tärkeää käyttää sellaista vastinetta, joka antaa kuulijalle asianmukaisen käsityksen menetelmästä.

Tällaisen aiheen parissa käännöstyön tekeminen oli erittäin haastavaa muun muassa juuri kulttuurierojen takia. Suomalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa ihmiset voivat olla suhteessa ja saada lapsia, vaikka he eivät olisikaan naimisissa. Kurdilaisessa kulttuurissa avoliitto ja parisuhde rekisteröimättömänä on vieras. Yritimme selventää termejä määritelmien avulla, jotta lukija ymmärtäisi mistä on kysymys. Esimerkiksi *parisuhde* -termin selitimme niin, että kyseessä voi olla sekä rekisteröity että rekisteröimätön parisuhde ihmisten välillä.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme prosessi oli erittäin mielenkiitoinen ja antoisa. Valitsimme tämän aiheen opinnäytetyöksemme yksimielisesti asioimistulkkaukokokemuksemme perusteella. Olimme kaikki samaa mieltä siitä, että lapsen huoltoon liittyvä sanastotyö on tulkeille ja asioimistulkkauksen alan opiskelijoille on tässä vaiheessa erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Saimme myös tulkeilta positiivista palautetta aiheen valinnasta. Olemme usein tulkanneet tilanteissa, joissa aihe on liittynyt tavalla tai toisella lapsen huoltoon, esimerkiksi sosiaalitoimistossa, lastenvalvojalla tai asianajajan vastaanotolla.

Olemme huomanneet, että lapsen huoltoon liittyvät käsitteet ja termit suomen kielessä ovat aika laajoja. Kaikille termeille ja käsitteille ei löydy suoraan arabian eikä kurdin kielessä vastinetta. Tämä vaikuttaa tulkkauksen laatuun kielteisesti. Uskomme vastineettomuuden johtuvan osittain lasten erilaisesta asemasta eri maissa, joka vaikuttaa siihen, että eri maissa on lapsen huoltoon liittyvissä asioissa erilaisia käytäntöjä.

Tehdessämme sanastotyötä suurin haaste työssä oli se, että mistä saadaan oikeita ja luotettavia tietoja ja vastineita. Lapsen huolto ja siihen liittyvät riidat ovat erittäin laaja ja monimutkainen asia. Rajasimme opinnäytetyömme niin, että se liittyy nimenomaan lapsen huoltoon riitatilanteessa. Syynä oli aiheen kiinnostavuus ja sen haastavuus tulkkaustyössä. Tulkkia käytetään suhteellisen paljon sovitteissa ja tuomioistuimissa, joissa käsiteltävänä on vanhempien eron jälkeinen riita lapsiensa huollosta, tapaamisoikeuksista ja elatusmaksuista. Olimme tietoisia siitä, että luotettavien vastineiden ja tietojen löytäminen toisella kielellä on hyvin haastavaa. Teemaan liittyvää tietoa voi olla niukasti saatavilla toisella kielellä ja siihen ei välttämättä löydy laajoja tutkimuksia, sanastoja tai muuta aiheeseen liittyvää kirjallisuutta.

Pyrimme käsittelemään vain ja ainoastaan luotettavia lähteitä, esimerkiksi eri valtioiden ylläpitämiä nettisivuja ja tunnettujen kirjailijoiden kirjoja. Nämäkin lähteet

tarkistettiin huolellisesti. Haasteeksi muodostui epäluotettavien lähteiden tunnistaminen. Suomessa erilaiset lehtiartikkelit ja uutiskanavat ovat useimmiten luotettavia lähteitä, mutta arabimaissa näin ei välttämättä ole. Taustalla voi olla esimerkiksi mielipiteeseen pohjautuva artikkeli ilman tieteellistä näyttöä ja toisinaan taustalla voi vaikuttaa jokin aate tai poliittinen näkemys. Tämän vuoksi meidän täytyi olla erityisen varovaisia, jotta ei tulisi väärinkäsityksiä.

Raporttiosuudessa suurin haasteemme oli aiheen rajaaminen niin, että opinnäytetyöstämme kiinnostuneet saisivat helposti käsityksen asioimistulkkauksesta, huoltoriidoista, kääntämisestä ja sanastotyön menetelmistä. Meidän oli tärkeä muistaa miettiä aina ennen jokaisen lauseen kirjoittamista lukijan näkökulmaa. Tämän opinnäytetyön keskeinen tavoite oli lisätä laadukkaita eväitä alalla työskenteleville ja aiheesta kiinnostuneille.

Toisinaan kielissä on sanoja, joille on lähes mahdoton löytää vastinetta tai toisessa kielessä ei esiinny sanaa, sillä se ei kuulu kyseisen kielialueen kulttuuriin. Sanojen merkityksen taustalla voi olla asioita, joita toiseen kulttuuriin kuuluvan on hyvin vaikea ymmärtää. Joihinkin sanoihin voi liittyä uskonnollinen painotus, historiallinen tai kulttuurillinen seikka tai muu merkitys. Tästä syystä sanastotyö ei ole vastineiden etsimistä sanakirjoista, vaan vastineiden luomista sanastotyön menetelmin.

Joskus sanojen merkitys kokonaisuudessaan on mahdoton tuoda ilmi tulokielelle tai se muuttuu käännettäessä. Haasteena voisi pitää myös kulttuuria, ja sitä, miten jokin opinnäytetyössä esiintyvä termi koetaan lähtökieltä puhuvien keskuudessa ja kulttuurissa. Opinnäytetyön aihe on ehkä sellainen, joka ei esiinny samalla tavalla toisessa kulttuurissa ja se saatetaan kokea erikoisena.

Opinnäytetyöprosessin alussa sovimme yhdessä aiheen ja toteutustavan, jolla pystymme toteuttamaan työtä luotettavasti ja eettisesti. Osallistuimme erilaisiin opinnäytetyöprosessin ja lähdekirjallisuuden keruuseen liittyviin luentoihin. Saimme paljon uutta käytännönläheistä tietoa huoltoriidoista ja siihen liittyvistä sovittelumenetelmistä, käännökseen liittyvistä työkaluista ja yhteistyön merkityksestä opinnäytetyön tekijöiden kesken.

Pidimme erittäin tiivistä yhteydenpitoa koko prosessin aikana. Yhteistyömme sujui jopa odotettua paremmin. Annoimme ehdotuksia ja rakentavaa palautetta toisillemme. Otimme asiantuntijoiden sekä opiskelutovereiden palautteen huomioon positiivisessa hengessä ja työstimme niitä opinnäytetyömme edistämiseksi. Työtämme helpottivat selkeät vastualueet sekä hyvä ja jatkuva viestintä keskenämme.

Prosessin aikana teimme ymmärrettävästi suuria sekä pieniä muutoksia alkuperäiseen suunnitelmaamme. Olimme alusta asti tietoisia siitä, että opinnäytetyöprosessin aikana tulisimme tekemään paljon kompromisseja aiheemme edistämiseksi. Olimme alussa perehtyneet lapsen huoltoriitojen sovitteluun ja kirjoittaneet siitä paljon laajemmin, mutta myöhemmin rajasimme aihetta niin, että keskityimme vain sellaisiin sovittelumenetelmiin, joita todennäköisimmin tulkit tulevat tulkkamaan.

Koko prosessin aikana meillä oli mielessämme tavoitteemme, että tämä työ olisi tulkin ammatin kannalta tärkeä, hyödyllinen ja käytännöllinen sekä ammattitaitoa edistävä. Tulkit ja tulkkausalan opiskelijat saavat työstämme tietoa, jonka kautta voivat ymmärtää aihetta paremmin ja tarjota asiakkailleen hyvää palvelua.

LÄHTEET

- A 70.03/2004 Marokon perheen asetus 3.02.2004/ 70.03 <https://adala.justice.gov.ma/production/legislation/ar/civil/famil-lear.htm?msclkid=070c6225ac7d11ecae7075639559579c>
- Aaltonen, A. (2015). *Huoltoriitojen sovittelu tuomioistuimessa*. Kauppakamari.
- Aaltonen, A. (2020). *Lapsioikeus ja lapsenoikeus tuomioistuimessa: Lapsenhuolto, tapamisoikeus ja elatus*. (2. uud. p.). Edita publishing Oy
- Abbas, L. (2009.) *Suomi-kurdi (sorani) sanakirja*. 3. painos. Raasepori: Lokman Abbas.
- Ahmed, L. (17.11.2021) *Lapsenhuolto avioeron jälkeen*.
<https://mawdoo3.com/%D8%AD%D8%B6%D8%A7%D9%86%D8%A9%D8%A7%D9%84%D8%B7%D9%81%D9%84%D8%A8%D8%B9%D8%AF%D8%A7%D9%84%D8%B7%D9%84%D8%A7%D9%82>
- Al-ansari, F (2010). *Al-mustalah al-usuuli inda Ashaatibi*. المصطلح الأصولي عند الشاطبي. Dar alsalam. Qiaro
- Al-azzouzi, A. (i.a.). Huoltajuus ja lapsen oikeus soveltamalla käytännössä Marokon perheasetuksen vaatimuksia. https://www.bibliotdroit.com/2017/10/blog-post_88.html
- Alkasimi, A (2008). *Terminology*. Librairie du Libanon Publishers Beirut
- Almaany. (2010-2022.). Teoksessa *Almaany*. Saatavilla 20.04.2022 [contact record id In Arabic - Translation and Meaning in English Arabic Dictionary of All terms Page 1 \(almaany.com\)](https://www.almaany.com/en/dict/ar-en/divorce/)
- Almaany. 2022. *Divorce*. Saatavilla 20.04.2022 <https://www.almaany.com/en/dict/ar-en/divorce/>
- Alshaymaa, Y. (10.08.2017) Milloin äiti menettää huoltajuus?
<https://www.almrsal.com/post/513138>
- Dubois, J. (toim.). (1994). *Dictionnaire-de-Linguistique*. Larousse.
https://docs.google.com/file/d/0B_ApJgoIU9DTV9uRk9KMW1SdV/edit?resourcekey=0-2JTdVfcnw2kSNMxF8R0yHg

- Ensi ja turvakotien liitto. (i.a-a). Apuaeroon.fi. *Mikä ihmeen huoltoriita?* Saatavilla 3.3.2022 <https://apuaeroon.fi/lapsi-ja-ero/mika-ihmeen-huolto-riita/>
- Ensi ja turvakotien liitto. (i.a-b). Apuaeroon.fi. *Eron jälkeen sovittavat asiat.* Saatavilla 3.3.2022 [https://apuaeroon.fi/tietoaerosta/eron-jalkeen-sovittavat-asiat/ -lasta koskevat sopimukset](https://apuaeroon.fi/tietoaerosta/eron-jalkeen-sovittavat-asiat/-lasta-kokevat-sopimukset)
- Ervasti, K., & Nylund, A. (2014). *Konfliktinratkaisu ja sovittelu.* Edita publishing oy.
- Fakim, N. (9.8.2012). *Morocco: Should pre-marital sex be legal?* BBC news. <https://www.bbc.com/news/world-africa-19049000>
- Hautanen, T. (2010). *Väkivalta ja huoltoriidat* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. HE 114/2014. Hallituksen esitys Eduskunnalle riita-asioiden sovittelua ja sovinnon vahvistamista yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lain säädännöksi. <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2004/20040114.pdf>
- Helin, I. & Yli-Jokipii, H. (2008). *Kohteena käänös: Uusia näkökulmia kääntämisen ja tulkauksen tutkimiseen ja opiskelemiseen.* Helsingin yliopisto, Käännöstieteen laitos. Helsinki
- Hytönen, N. & Rissanen, T. 2006. *Käden käänteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkauksen teoriaa sekä käytäntöä.* Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki: Finn Lectura.
- Kansaneläkelaitos. (6.10.2021). *Elatustuen sanasto.* <https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-elatustukiasiat-elatustuen-sanasto?msclkid=89ef1915aed611ec99f46b9ab219526c>
- Kieliasiantuntijat, (1.1.2021.). *Asioimistulkin ammattisäännöstö.* Saatavilla 9.3.2021 <https://kieliasiantuntijat.fi/fi/kieliasiantuntija-tyossa/ammattisaannosto-ja-lainsaadanto/asioimistulkin-ammattisaannosto/>
- Kiiski, J. (2011). *Suomalainen avioero 2000-luvun alussa. Miksi avioliitto puretaan, miten ero koetaan ja miten siitä selviydytään?* [Väitöskirja, Itä Suomen yliopisto]. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/10208/urn_isbn_978-952-61-0422-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kinnunen, T. & Gun-Viol, V. (2015). *Oikeustulkkaus.* Teoksessa S. Aaltonen, N. Siponkoski & K. Abdallah (toim.) *Käännetyt maailmat. Johdatus käännösviestintään.* Helsinki: Gaudeamus, 209–216

- Kotimaisten kielten keskus. (2021). Avioero. Teoksessa *Kielitoimiston sanakirja*. Saatavilla 04.03.2022 <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/avioero?searchMode=all>
- Kotimaisten kielten keskus. (2021). Avioerolapsi. Teoksessa *Kielitoimiston sanakirja*. Saatavilla 23.4.2022. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/-/avioerolapsi?searchMode=all>
- L 26/2011 Lakiavopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 14.01.2011/26 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110026#Pidm45237817371440>
- L 361/1983. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 8.4.1983/361. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>
- L 394/2011. Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa 29.4.2011/394 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110394>
- L 411/1987. Laki avioliittolain muuttamisesta. 16.04.1987/411. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870411>
- MOT- sanakirjat. 2022. avioerolapsi. saatavilla 07.03.2022 [Avioerolapsi https://www.sanakirja.fi/finnish-english/avioerolapsi](https://www.sanakirja.fi/finnish-english/avioerolapsi)
- MOT- sanakirjat. 2022. avoero. saatavilla 10.04.2022 <https://www.sanakirja.fi/finnish-english/avoero>
- Nevalainen, K. (21.10.2019). Tulkkauksen tyypit ja lajit. [Luentotallenne]. Diakle. <https://web.microsoftstream.com/video/1f8dee69-4aa8-459f-8a25-c53a32fde83b>
- Nurmio, O. & Töykkälä, E. (2014). Asiantuntija-avusteinen huoltoriitojen tuomioistuinsovittelu. *Onko Follo liian hyvä ollakseen totta?* [Opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu]. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71801/Nurmio_Oili_Toykkala_Elina.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Pasanen, P. (7.10.2010). Kotouttaminen ja vieraannuttaminen sanastotyössä [luento]. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, Joensuu). Saatavilla 10.02.2022 <https://docplayer.fi/21065558-Kotouttaminen-ja-vieraannuttaminen-sanastotyossa.html>
- Pouttu, P. (16.12.2020) *Vuorovaikutus tulkkaustilanteissa* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=5BVideo5D>. YouTube.

- Reinboth, S. (27.5.2017) Migri: Yksittäisten turvapaikkapuhuttelujen tulkkauksissa on havaittu ongelmia ”Tulkin sanavaraston pitää olla hirveän hyvä”. Helsingin sanomat <https://www.hs.fi/paivanlehti/28052017/art-2000005229803.html>
- Salmi, E. & Martikainen, L. (2011.) *Tulkkauksen koulutus Suomessa*. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsinki.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/34619/978-952-456-120-4.pdf?sequence=1>
- Salo, J. (2007). Asioimistulkkauksella yhdenvertaisuutta. <https://www.duodecimlehti.fi/duo96305>
- Sanastokeskus (i.a.) Sanastotyön ja ontologiatyön menetelmät. Saatavilla 21.4.2022. http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6n_ja_ontologiaty%C3%B6n_menetelm%C3%A4t-9.html
- Sanastokeskus.TSK36 (i.a.) Terminologia sanasto. Saatavilla 7.3.2022
<http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/TerminologianSanasto.pdf>
- Sisäministeriö. (6.4.2022). *Autamme Ukrainasta pakenevia*. Saatavilla 10.4.2022 <https://intermin.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/autamme-ukrainasta-pakenevia>
- Suonuuti, H. (2012). *Sanastotyön opas*. 2., korjattu painos. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (18.04.2019). *Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto*. Saatavilla 19.04.2022 <https://sotesanastot.thl.fi/termed-publish-server/vocabulary/25b97b3a-1517-4499-92da-413b00a0ce5b/concept/de34c284-27d0-4fd4-97b9-da79b0897f8f>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (22.11.2021). *Lapsen huollosta ja tapaamisoi-
keudesta sopiminen*. Saatavilla 19.04.2022 <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perheoikeudelliset-palvelut/lapsen-huolto-tapaaminen-ja-asuminen/lapsen-huollosta-ja-tapaamis-oikeudesta-sopiminen>
- Tieteen termipankki. (i.a.). Terminologiaoppi: termi. Saatavilla <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Terminologiaoppi:termi>
- Tiittula, L. (2014). *Johdatusta kääntämiseen ja teoriaan*. Helsinki: Finn Lectura Oy.

- Tilastokeskus. (31.03.2021-a). *Väestö kielen mukaan*. Saatavilla 2.3.2022 https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html
- Tilastokeskus. (i.a. -b). *Avioerot*. Saatavilla 8.3.2022 <https://www.stat.fi/tup/maanmuutto/perheet/avioerot.html>
- Tommola, J., Palomäki, U., Hiirikoski, J., Sunnari, M., Ruokonen, M., Yli-Jokipii, H., & Tommola, J. (2004). *Kieli, teksti ja kääntäminen: Language, text and translation*. Turku. Turun yliopisto, englannin kielen kääntäminen ja tulkkaus.
- Tuomioistuislaitos (2022). *Asiantuntija-avusteinen huoltoriitojen sovittelu käräjäoikeudessa*. Saatavilla 20.4.2022. <https://oikeus.fi/tuomioistui-met/fi/index/asiat/perheasiat/huoltajuusjatapaaminen/asiantuntija-avusteinenhuoltoriitojensovittelukarajaoikeudessa.html>
- Vehmas-Lehto, Inkeri. (1999). *Kopiointia vai kommunikointia? Johdatus käännösteoriaan*. (2.korjattu painos). Helsinki. Finn Lectura.
- Warburton, K., Allaithy, A., Ali, A. A., & Tegnougui, K (2019). *Handbook of Terminology: Volume 2. Terminology in the Arab World*. John Benjamins Publishing Company.
- Zanyari. (15.12.2021) زمانی کوردی. Saatavilla 21.04.2022 <https://zanyari.com/blog/61ba4848bf898/%D8%B2%D9%85%D8%A7%D9%86%DB%8C-%DA%A9%D9%88%D8%B1%D8%AF%DB%8C>

KUVA JA KAAVIO LUETTELO

Kuvio 1: Eronneiden pariskuntien käsitys, siitä kuka puolisoista aloitti eroproses-
sin (Kiiski, 2011, s. 94).

Kuvio 2: Lasta koskevien asioiden ratkaisemiseen vaihtoehdot (Aaltonen, 2015.
s. 27).

Kuvio 3: Käsitesuhteen tetraedrimalli (Sanastokeskus, i.a.)

Kuvio 4: Tetraedrimallin esimerkki, *lapsen huolto* -termi.

LIITE 1. LAPSEN HUOLTORIIDAN SANASTO SUOMI–KURDI (SORANI)–ARABIA

Suomi	Kurdi	Arabia
Asianajaja	وهكيلي دادگا، پاريزهر (ياساناس و ماف پاريز له دانگادا)	محام (مدافع عن حقوق المترافعين و المتقاضين أمام المحاكم)
Asianajotoimisto	نوسينگه‌ي پاريزهر (شويني کارکردني پاريزهر)	مكتب المحاماة (مكتب لمناقشة الأمور المتعلقة بالدعاوي القضائية المختلفة)
Asiantuntija avusteinen sovittelu (follo)	ناشته‌وایی به پارمه‌تی کارشناس لهو بوارددا (فوللو)	المصالحة بوساطة ومساعدة الخبراء (فولو)
Avioero	ته‌لاق، جيابوونه‌وه (هملو مشاندنه‌وه‌ی ریکه‌وتنامه‌ی هاوسه‌رگیری)	الطلاق (حل عقد الزواج)
Avioero ja huoltokii- stat	جيابوونه‌وه‌وه‌و ناكوکيبه‌کاني به‌ختوکردني مندال	الطلاق ونزاعات الحضانة (خلافات الوالدين حول أمور الحضانة)
Avioerolapsi	مندالی ژنو ميريدي ته‌لاق	ابن المطلقين

Avioliitto	پهيوهندي هوسهنگيري	الزواج (ميثاق شرعي بين رجل وامرأة، غايته إنشاء أسرة مستقرة)
Avoero	جيابونهوه (نعم جوره جيابونهويه لهنيوان نهو كسانهنايه كه لهدره موهى پرؤسهى هاوسهنگيري بهيهكهوهن)	فسخ العلاقة القائمة خارج إطار الزواج
Edunvalvoja	چاوديري دارايي	القيم، الوصي، المقدم
Elatusapu	خهرجي ژيان، نهفهقه	النفقة
Elatustuki	هاوكاري خهرجي ژيان	دعم النفقة (المحصل من صندوق الضمان الاجتماعي والتقاعد. يحصل على هذا الدعم في حالة عدم حصول المحضون على النفقة من طرف الملزم بالنفقة)
Erimielisyys	ناكوك بون له بير ورا دا	الاختلاف في الرأي

Ero rekisteröidystä parisuhteesta	جیاپووننهوه له پهیوهندی هاوسه رگیری تو مارکراو	فسخ العلاقة خارج الزواج والمسجلة بالسجل المدني
Etävanhempi	بهخيوكهری دوور (دايك يان باوك، كاتيك منداله كميان له لايان نازی)	الوالد غير الحاضن
Haastehakemus	داوانامه ی سكالآ	دعوى
Haastemies	سكالآكارى دادگا	حاجب المحكمة
Harkinta-aika	ماوه ی بیر لیکردنهوه (كاتيك ژن و میزد خواز یاری جیاپووننهوه، رهنکه دادگا ماوه میکیان بداتی بو بیر لیکردنهوه له بریاره میکیان)	فترة لإعادة النظر في الطلاق
Huolto	بهخيوكردن (سهر پهرشتی کردنی مندال تا گهوره بوون)	الحضانة
Huoltajan esteellisyys	رینگریه کانی بهخيوكهر	موانع الحضانة

Huoltajien yhteistoi- mintavelvollisuus	بهرپرسياريتي هاوکار يکردني بهخيوکهران	واجب العمل الجماعي للحاضنين
Huoltajuus	بهخيوکردن (بهرپرسياريتي دايکايهتي يان باوکايهتي)	الحضانة
Huoltoriidantuomiois- tuinsovittelu	دانيشتني دادگايي بهکلاکردنهوهي ناکوکيهکاني بهخيوکردني مندال	وساطة المحكمة في نزاعات الحضانة
Käräjäoikeus	دادگاي بهرايي	المحكمة الابتدائية
Lapsen asuinpaikka	شويني نيشتهجيپووني مندال	سكني المحضون
Lapsen etu	بهرزهوهندي مندال	مصلحة المحضون
Lapsen elatusapu	يارمهتي بهخيوکردني مندال (کومهکي دارايي يو بهخيوکردني مندال)	نفقة المحضون

Lapsen kuuleminen	گوینگرتن له مندال	الاستماع للمحزون
Lapsen huoltajat	سهر پهرشتیاری یاسایی مندال	الأولیاء الشرعیین للمحزون
Lapsen tapaamisoi- keus	مافی بینینی مندال	حق زیارة واستزارة المحزون
Lapsikaappaus	فراندنی مندال مندال رفاندن	اختطاف المحزون
Lasten tapaamiset ovat valvottuja	بینینی مندال له ژیر چاودیریدا (ریگاپندانی دایک یاخود باوک بو بینینی مندال به شیوهیهکی چاودیریکراو)	زیارات المحزون تحت المراقبة
Lastenhuolto	به خیکردنی مندال پهروه رده کردنی مندال	حضانة الطفل
Lastensuojelu	مندال پاریزی (دهز گایهکی حکومییه، کاردهکات بو پاراستنی مافهکانی مندال)	حمایة الطفل

Lastenvalvoja	چاودیری مندالان (کارمندی حکومت، هاریکاری دایکان و باوکان دهکات بز گمبشتن به ریکوتن پاش جیابونوه و دروستونی ناکوکی دهربارهی کاروباری مندال)	المشرف علی الطفل
Leski	بیوهژن بیوهپیواو	أرمل / أرملة
Leskeytyminen	بوون به بیوهژن، بوون به بیوهپیواو (کاتییک که کسینک هوسرهکهی کوچدهکات)	الترمل
Lähihuoltajuus	سهر پهرشتیکردنی پله یهک (دایک یان باوک که مندالهکه له لایان دهژی)	الحاضن الشرعي
Lähivanhempi	بهخیوکهری نزیک (نهمکسهی که بهخیوکردنی مندالهکیان دهگریته نهستو و له لای دهژی پاش جیابونوه)	الحاضن
Neuvottelut	دانوستان	المفاوضات
Oheishuoltaja	بهخیوکهری دووهم (کسینک که بهر زامندی خوئی دهینت به بهخیوکهری دووهمی مندال جگه له دایک یان باوک)	الوصي المعين بمعية الأبوين

Osapuolet	لايهنهكان (نهي كسانهي كه له كيشهيهكدا ياخود بابهتيكدا بهژدارن و لايهنن)	الأطراف
Parisuhde	پهيوهندي هاوسهگريري (نهمه هموجوره پهيوهنديهان دهگرينتهوه. تومارکراو و تومارنهکراو)	علاقة معاشره
Perheasiansovittelu	ناشتهوايي كيشه خيزانيهان	الصلح العائلي
Perheneuvola	ناوهندي رينمايي خيزاني (ناوهنديكه بو يارمهتيدان و چارهسهرکردني كيشهكاني خيزان)	مركز رعاية العوائل
Päihdeongelmat	كيشهكاني نالودهبون به ماده هوشبههكان	مشاكل تعاطي المخدرات
Pääkäsitely	بابهتي سههكي (بهواداچووني دادگا بو بابهتي سههكي)	المعالج الرئيسي
Rajoitettu yhteis- huolto	بهرپرسياريتي سنوردار (دايك بان باوك دهكرت بهشيوهيهكي سنوردار بهرپرسيارين لهسهه نهو بابهتانهي پهيوهندي به مندالمكهبانهوه ههيه)	الحضانة المشتركة المحددة

Rekisteröidy parisuhde	پهيو هندی هاوسه گریری تۆمار کراو	علاقة معاشره مسجله
Ristiriita	دژ بهیهک (بوونی جیاوازی له نیوان دوو شتدا که نهدمبو ههینیت، دهکرتیت مافی تاک و نازادی دوو شتی دژ به یهک بن)	نزاع
Uhkasakko	هه ره شه سزا (سزای پاره بو نهوهی کاریکی دیاریکراو دویاره نهکرتیهوه له لایهن تاکهوه)	الغرامة التهديدية
Siviilisäätty	باری خیزانی (باری هاوسه گریری کسهکان)	الموضع العائلي
Sovintoratkaisu	چاره سهه (گهیشتن به ریکهوتن پاش ناکوکی)	الحل
Sovittelu toimisto	نوسینگهی ناشتهوایی (شوینیکه بو یهکلاکردنهوهی کیشهکان نهجامدانی ریکهوتن)	مكتب الصلح، مكتب المصالحة
Tapaamisoikeus	مافی چاوپیکهوتن (دایک یاخود باوک پاش جیاوونهوه مافی چاوپیکهوتن و بینینی مندالهکانیان ههیه)	حق الزيارة والاستشارة

Toimivaltainen	<p>خاوهن بریار (کەسێک کە بەهۆی ئەویەر پرسیار نیتیهی کە هەبێتی لە پۆستەکەیدا دەکرێت دەسەلاتی هەبێت بریار لەسەر کۆمەڵێک کار بەدات)</p>	مۆهل، ذُو أهلية
Toinen osapuoli	<p>لایەنی دیکە لایەنی بەرامبەر (لایەنی بەرامبەر. لە دادگادا دەکرێت ئەو کەسە نیت کە داواکارە یاخود ئەو کەسە نیت کە داواى لەسەرە)</p>	الشخص الآخر
Valmisteluistunto	<p>دانیشتنی نامادەکاری (لەم جۆرە دانیشتنانەى دادگادا روون دەکرێتەو کەوا لایەنەکان لەسەر چى بنەمایەک ناکۆکن بەیەکەو. ئەگەر لەم دانیشتنەدا لایەنەکان بگەنە رێکەوتن ئەوا دادگا پەسەندى دەکات)</p>	جلسة التشاور
Väkivaltaisuus	<p>توندو تیزی (بەکار هێنانى هیزی جەستەى یان دەسەلات دژی خود، کەسێکیتر یان گروپێکی تر)</p>	العنف، التعنيف
Välittäminen	<p>گرنگی پێدان (گرنگی بوونی کەسێک لە لات، هەربۆیە ئەوێ بۆ خۆت پێت ناخۆشە بۆ ئەویش پێت ناخۆشە و بە پێچەوانەشەو)</p>	التفاوض
Yhteishuolto	<p>بەخێوکردنی هاوبەش (کاتیکی دایک و باوک بە هاوبەشی ئەرکی بەخێوکردنی منداڵەکیان دەگرنە ئەستو پاش جیابونەو)</p>	الحضانة المشتركة
Yksinhuolto	<p>تاک بەخێوکار (کاتیکی دایک یاخود باوک بە تەنها ئەرکی بەخێوکردنی منداڵەکیان دەگرنە ئەستو پاش جیابونەو)</p>	الحضانة المنفردة